

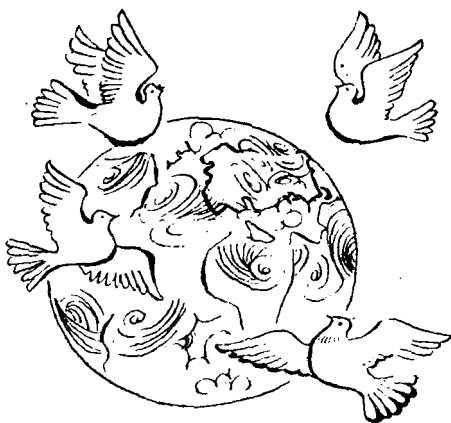

**ЎЗБЕКИСТОН ЛЕНИН КОМСОМОЛИ МУКОФОТИ
ЛАУРЕАТЛАРИ**

**Истеъдодли шоира ҲАЛИМА ХУДОЙБЕРДИЕВА
1974 йил ўзининг «Оқ олмалар», «Чаман» шеърий тўп-
ламлари учун Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотини
олишга мушарраф бўлган.**

ҲАЛИМА ХУДОЙБЕРДИЕВА

БОБО ҚУЁШ

Шеърлар

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг
«ЕШ ГВАРДИЯ» нашриёти
Тошкент — 1977

* * *

Сиз юксаксиз, Сизга боқиб қоматимни ростлайман,
Сузиш билмай оқими зўр тўлқинларда сузгандай...
Сизнинг баланд қаддингизга ўз бўй-бастим мослайман
Етмаса ҳам қўлларимни ол қуёшга чўзгандай...

Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати,
талантли шоира Ҳалима Худойбердиеванинг ардоқли
устози СССР Давлат мукофотининг лауреати, Ўзбекистон
халқ шоираси Зулфия бегимга бағишлаб ёзган шеър
юқоридаги ўтли мисралар билан бошланади.

Зукко халқимиз: Қанча баланд чиқсанг, шунча узоқ-
ни кўрасан,— дейди. Ҳалимахон устозлар ноёб бисотидан
ўқиб, ўрганиб, фозиллар изидан бориб, сермаъно, серта-
факкур, эҳтиросли асарлар ёзишга интилаётир. У шеър-
ятда ўз «бўй-бастини» тикламоқда...

Ҳалимахоннинг шеърини китоблари Сиз азиз шеърини
мухлисларига кўпдан таниш. Мазкур мажмуа шоиранинг
турли йилларда ёзилган шеърларидан бир даста гулдир.

Х $\frac{70403-105}{356[06]-77}$ 151—77

© Издательство «Еш гвардия», 1977.

УЗБЕКИСТОН

Сулув Сибирь қайинлари кўк япроғу оқ бадан,
Тобольскда мушоира, шоирлар созлайди соз.
Бу гўшангга бир қушчадай мен ҳам учганман
Ватан,
Кўрдим бунда дўстликни мен қандай қилурлар
эъвоз.

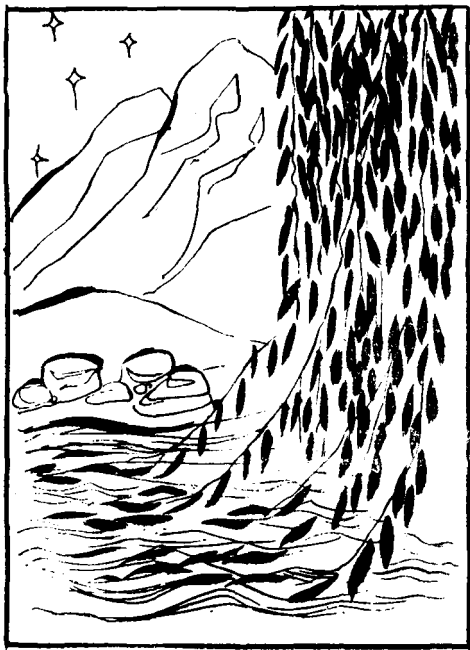
Навбат бериб дедиларки «Ўзбекистон» сўзлайди.
Она юртим, мени сенинг тимсолинг дедиларми?
Онам, сенинг «юзинг»ни деб улар мени
«сиз»лайди,
Йўқса бу гўр шоирингни туш кўриб эдиларми?!

Ҳали отам туғилмасдан машҳур эдинг Ватаним,
Зукко бобаларим қўли Сени зарга ўради.
Дунё сени Улуғбекнинг юрти деб аввал таниб
Сўнгра сендан сўз очсалар Навойни сўради.

Фурқатингни фигонидан Ёркентни тутди тўзон,
Гангнинг қирғоғида Бобир сени ёдлаб оқ чекди.
Улар ғазал битдилару юраги бўлиб сўзон
Соғинчларин уруғ мисол ўзга тупроққа экди.

Соғинч куйин тингладию сергак дунё қулоғи,
Сени эсга олди Ватан, олиб қасос ўчини —
Яна эсга олди шундай Тўйчибек ўлган чоғи
Кўксин тутиб, ажал сочган тўп овозин ўчириб.

Наъматакка айланди-ю, устоз Ойбек ижоди,
Қояларда гулга кириб, ол қуёшга қўл чўзди,

Устоз Ҳамид кўзларини ғойибдан тиклар ёдим,
Кўзки, нури «авлодга» деб қуёш ёққа йўл чизди.
Шайхзода баёзида қомат тикладинг бўй-бўй.
Ғафур Ғулом наърасида юксаклигингни кўрдим.
Айтаберсам... ортиқ сўзга ҳожат борми, энди
қўй,
Улар бари кенг дунёга сени эслатди юртим.

Бир вақтлар ҳам деганлар-ку, «Ўзбекистон
сўзлайди!»,
Шунда улар сўзга чиққан — менга бобокалонлар.
Уша пайтлар бу минбардан тушган экан сўз
айтиб,
Ҳали-ҳануз бу сўзларни такрорлайди замонлар.

Мен нима ҳам деёлардим, бундай пайтларда
тиниб,
Сўз айтмоққа шошмай ўйга ўйларимни улайман.
Бир бир босиб минбар сари борарканман
қимтиниб,
Боболарим шиддатидан бир чалимин тилайман.

Боболарим сўзи Сени юксалтибди қуёшга,
Тўфонлардан қўнган гардни рухсорингдан
сидириб.
Мен ҳам шундай ўтажакман Сени кўтариб бошга,
Шаънингга лойиқ бир сўзни умрим бўйи
қидириб.

Ўзбекистон, бошгинангдан қуёш абад нур тўкиб,
Дориламон кунда яша, бор экансан токи Сен.
Тонготарда тупроғингга эгиламан тиз букиб,
Сен қуёшга қўли етган боболарим хокисан.

22. VIII. 1974 йил.

БОБО ҚУЕШ

Яшарканмиз, биз бировга жон бермоққа шай,
Бировларга ҳайф кўрамиз ҳатто сомонни.
Биргина сен, бобогинам, қуёшим, бирдай
Меҳринг билан иситасан яхши, ёмонни.

Хоҳ кўклам сувидай тошқин, хоҳи бўлсин без,
Ҳеч кимсани четламасдан узатиб ёруғ,
Ҳатто қотил сўнг нафасда кўзин юмган кез
Чеҳрасидан нурларингни тутмайсан дариф.

Ҳақу ноҳақ сендан бирдай кетарлар рози,
Балки шундан сендаги бу — умрбоқийлик.
Бунча меҳр кўтаролмас менинг тарозим,
Кечир, қўлимдан келмайди бу хил сахийлик.

Нураш, кураш, ғавғолардан кетмасдан тўйиб
Айланасан, ер қутилар зулмат, балодан.
Балки шундан сенга ўчмас ўт бериб қўйиб,
Маконингни яратмишлар арши-аълода.

Сен аршингда куйлармишсан, ярқираб, тўлиб;
«Нурим бирдай тақсимлайман тупроққа, тошга,
Сен бировга бирни берсанг, қайтар ўн бўлиб»,
Йўқ қуёшим, бунда сенинг йўригинг бошқа.

Бобо, агар сен тахтингдан тушсанг эди бир,
Марду номард орасида яшаб кўрсайдинг,
Сен уларга баб-баробар улашмасдинг нур,
Балки газаб билан нуринг олардинг қайтиб.

Уларга шавқ орзу эмиш қазимоқлик чоҳ
Ва дунёни бир қоғоздай ғижимлаб йиртмоқ.
Ҳатто сендай олтин бошга, бобожон гоҳ-гоҳ,
«Зора илинса»,— деб ташлаб туришар сиртмоқ.

Илож топса ердан тутун, қутқуни йўллаб,
Сақлардилар тўлин оини бир умр доғлик.
Йўлини топса ўз атомин ўзига қўллаб,
Эйнштейнни қилардилар улар бир ёқлик.

Хиросима шу қўлларда кул бўлди ахир,
Болалари кулда ўсди мажруҳ ва ўксик.
Важ топилса ҳатто сени олишиб «асир»,
Бобо қуёш, соқолингдан қолмасди бир тук.

Ўқи етса сени отиб биринчи галда,
Изғирдилар қаро тунда бўридай улиб.
Яхшиямки, ўқ етмас сен — донишманд чолга,
Йўқса меҳринг қўшиғини қўярди бўлиб.

Бундайларга бирни берсанг қилмай қаноат,
Ўйлай бошлар «иккисини ўзи олди-ёв».
Шундан бобо ўртачароқ бизларда тоқат,
Шундан бобо ердагилар сув билан олов.

Булар заминдаги баъзи ҳангома гаплар,
Батафсилроқ ёзсанг улар сизмайди шеърга.
Сен юксаксан, юксакда йўқ сассиқ алафлар,
Сен бобожон фақат меҳринг сочавер ерга.

ЮРАК ЁНАР

Юрак ёнар, туйғуларим мастона, дайди,
Тошаётир, эҳ бу қалам нега ёзмайди?
Халф берманг, синдираман икки букиб шарт,
Юрагимдан қўшиқ бўлиб учар шавқу дард.
Шавқларимни этагидан қолмаса тутиб,
Уйларимнинг қуюнини шеърга беркитиб,
Қўлимдаги қуролимдан кўрмасам қадр,
Ёзилмасдан чириб битсин кўнглимда сатр.
Ишонч билан кўксимни тик кўтарган чоғда
Шу қаламдай дўст ҳам мени қолдирса доғда —
Шу фурсатдан мен дегайман унга хайру хўш,
Энди оралиқ арқонни қўйиб бўлмас бўш.
Таранг тортгум ё дош бериб менга тургай тан
Ё узилиб йиқилгаймиз икков юз тубан.
Кимга берсам бердим дилнинг бор ишқ, бор
ўтин,
Ўзимнинг ҳам олгим келар албатта бутун.
Истамайман ризқим менинг бўлмасин ярим,
Порлаб ёнгай ё ногоҳда сўнгай кўзларим.
Яшай билмам қувониб ё ғам чекиб кам-кам,
Ҳаётим ё жаннат бўлур ё дуд, жаҳаннам.

БУТОҚ

Бир булоқ бор, гуллаётир омон-омон,
Чайир, сўлим.
Бу булоққа осилгандир замин-замон
Уша булоқ-менинг дилим.

Кўкрагимда меҳнат қилар кичкина жон —
Тонгу туни.
Сингунича кўтарар ул замин-замон —
Ўз юкини.

23. V. 1976 йил.

ШУНЧАКИ

Мен шунчаки ўйлагим келмас,
Хаёл — шароб мисол, қилсин сархўш, маст
Мен шунчаки куйлагим келмас,
Овоз пардаларим чидаб берса бас.
Қўлингга тушаркан жажжи чақалоқ,
Шунчаки севмоқда қандай лаззат бор.
Керак чинқиртириб ўпиб, тишламоқ,
Биз ҳам гўдакликда топганмиз озор.
Шунчаки севилмоқ — бахти қоралик,
Тўла толе учун бу кемтик, бу кам.
Менинг қалбим шундай севгига моллик,
Бир чарсиллаб ёнай, сўнгра сўнсам ҳам.
Оҳангга шунчаки солмасдан қулоқ,
Таржима қилиб ёз, сим садоларин.
Ахир булоқмасмиш тоғдаги булоқ,
Кўз ёшларимиш у ишқ гадоларин.
Шунчаки кулмоқ ҳам истеҳзодек гап,
Бирдан қаҳ-қаҳ урай, чўчиб кетсинлар.
Бошларига осмон тушгандай қулаб,
Ғафлат бандалари ёқа тутсинлар.
Шунчаки йиғлаш ҳам ярашмас бизга,
Уни эплар фақат юраги тошлар.
Шундай йиғлай, ҳожат қолмасдан сўзга,
Қурғоқ кўзлардан ҳам қуйилсин ёшлар.
Шунчаки ёзмоққа, кўнгил тўлмайди,
Шунчаки ёзмоққа бормайди қўлим.
Шунчаки ёзганга чидаб бўлмайди,
Шунчаки ёзмоқ бу — шонрга ўлим.

20. IX. 1971 йил.

ҲОВЛИЛАР

Ҳовлилар атрофига урмангиз девор,
Очиқ қўйинг эшик, деразаларни.
Кўзларимиз кўриб турсин, атрофда не бор,
Кўрмоқ учун яратган ахир уларни.
Девор урманг, токи ўз ҳовлимдан туриб
Сизнинг ҳовлингизни кўра олай мен.
Хоҳлаган пайтимда кира олай мен.
Қўймангиз темирдан дарвоза қуриб,
Қиндан чиқмай қолган ўткир пичоқдай,
Уйдан чиқмай қолсак занг босар бизни.
Ва дўсту ошносиз қолиб у чоқда,
Суямиз, ёлғиз уй ва ўзимизни.
Йўқ, йўқ, қайноқ юрак тошар, интилар
Қайгадир, майли ким не деса десин.
Қайғусин, қувончин бўлишгим келар,
Ўзимнинг, сизнинг ҳам унинг ҳовлисин.
Ҳовлилар! Қуёш нурларига йўғрилган.
Учоқларда ёнган олов азизмас кимга?
Истайманки, уйингизда тонгда туғилган
Чақалоқ йиғиси келсин менинг ҳовлимга.
Шунда менга туғилди деб сингил ё оға.
Нечук сиздек хушбахт бўлиб суюнмайман мен.
Ватан ўзи бор-ку ахир, шундай бўлгач нега
Сизнинг кулфат, ғамингиздан куйинмайман мен?!
Онанинг кўз юмганида фарзанддай куйдим.
Сиз қабрга қўйдингиз синглим жасадин.
Шу қўпол, заҳматкаш қўлларни суйдим —
Наҳотки — шу қўллар девор ясади?!
Истайсизми, не кунларни кўрмаё одамзод?
Кун келиб ҳовлимда бўлса аза, ғам.
Дилхушлик базмини сиз қилиб кушод —
Бахтли яшамоқни ўша дамлар ҳам.
Ҳовлингизда ётса кимдир жон талашиб,
Сиз унинг оғзига сув томизган дамлар,

Мен куйлай берайми ўз уйимда қўшиқ?
Оқибат, оқибат шуми, эй одамлар!
Ҳовлилар тўсилмасин четан девор билан,
Қуёш чиқар ёққа очинг эшик, деразаларни.
Инсон — ахир бу қўшиқнинг пардалари
баланд —
Деворлар ажратмасин уларни!

10. VIII. 1970 йил.

ФИКР

Инсоф билан айтсам, умр кўнгилли кечар,
Қиш қорлари ҳеч нарсани кетмади ёпиб.
Ишқми, уни мен тўсатдан йўқотдим кеча,
Ҳечқиси йўқ, эрта биров олади топиб.

Оз бўлганми азал инсон йўқотмишлари,
Йўқолганлар топилдиқлар ўрнига ўтган.
Юлдузлар бу, аждодларнинг ширин тушлари,
Чақ-чақ қуёш кулгусидир бўғзида кетган.

Бу дунёга келиб менинг топганим ҳам мўл,
Мен сўз топдим, фикр топдим, бу ҳам балки
бахт.

Нодиранинг хаёлидан кечган балки ул,
Балки Машраб айтаман деб, тополмаган вақт.

Бу фикрга қурбон бўлай, бу фикрга қул,
Қоним била кўчирайин, мен уни оққа.
Нодиранинг хаёлидан кечган бўлса ул,
Машраб вақт топмаган бўлса уни айтмоққа...

13. V. 1976 йил, Москва.

СИЗ ҲАҚИНГИЗДА УЙЛАГАНЛАРИМ

Устоз Зулфияга

Маликам, нима айтай, мен бугун Сизнинг ҳақда,
Колумбдай очгансиз-ку ўз қалбингиз —

қитъани.

Айтмай десам, бу юрак нимагадир илҳақдай,
Айтай десам саросар, лолман қалам тутгани.
Кездим қитъангизни мен, қуёшлари куйдиргич,
Кўкламлари мунча хуш, суймагани суйдиргич.

Устоз, Сиз ишонасиз, сўз порласа худди ишқ,
Юлдузларнинг чақнаши, ойнинг тутилмоғига.
Ҳам ортиқ ишонасиз, Сиз битмаган шоҳ қўшиқ
Келар қўли билан албат битилмоғига.
Шеърни «қатра-қатра»лаб дилга ўйдингиз чоғи,
«Шоҳ қўшиқ»ни шоҳона куйлаб қўйдингиз чоғи.

Саросимам шундандир, шундан менинг
қайратим,
Демак қониқтирмаяпти, ўз туғёнингиз ранги.
Сиздан андоза-ку бу, бизнинг тортган ҳар
қатим,

Сиздан овоза-ку бу, овозимиз жаранги.
«Келарлар қўли ёзур»,— орзу эмас, бу фақат
Келарларга буйруқ бу, одилона, бешафқат.

Кўриб турди аҳли юрт, «истак чоригин» ечмай
Бир ярқироқ манзилга тинмай чопганингизни.
Ҳижрон шаробин фақат кўз ёши билан ичмай
Фарёд музидан ҳатто ўтлар топганингизни.
Узингизни ўзингиз хўп биласиз, маликам,
Шеъримга нур аралаш тўкиласиз, маликам.
Айтинг кимдан олгансиз меҳру сеҳр қўлларин,
Куйи билан дилларни даволагувчи найсиз.

Аммо ўз кўнглингизни санайсиз доим ярим,
Аммо ўз дардингизга даво топмай яшайсиз.
Ярим кўнгил шунчалик ўқни урса нишонга,
Билмам, бутун бўлганда қандай сигарди жонга,

Бекинмачоқ ўйнабми уни бекитди йиллар,
Қидирмоқ билан ўтди мана умрнинг ярми.
Бу кўклам ҳам дераза ёнида ўрик гуллар,
Юрагингиз ўрикнинг гуллашига кўнарми?!
Ким билар шоиримиз қай боғда шеър битади,
Ҳамон қаро сочларин қай шамоллар титади?
Кўриб турди аҳли юрт, бўрон билан басма-бас
Қоқилганингиз, тагин қайта турган пайтингиз.
Юракда дард, жароҳат қўзғоларкан қасдма-қасд,
Музаффар қуёш билан суҳбат қурган пайтингиз.
Ким қуёшга яқиндир, яралари битаркан,
Улуғвор, бир-бир босиб энг олд сафга ўтаркан.

Суяб ўстирдингиз-ку, бирма-бир ҳаммамизни,
«Суядингиз» айтмоққа осон бу бир оғиз гап.
Тортаётган бўлсак ҳам энди ўз чанамизни
Қоқилиб кетган дамлар ҳамон қўясиз тиклаб.
Там-там мева берса ҳам нав-ниҳоллар қотсин
жим,

Боғбонига ташаккур айтсин дунёи қадим.
Отин қамчилайверсин майли бу умр, замон,
Давралар нурамаса кўнгилга ғам чўкмагай.
Боғбонлар кезсин боғда, боғбонлар бўлсин омон,
Шунда бу юрт боғлари кўк баргларин тўкмагай,
Ҳаққи ростга ўхшайди қадимий мана шу гап:
«Ҳар ниҳол барг очармиш боғбонин умрин
тилаб».

Сиз шеър ўқиётисиз. Ҳиндистон. Мушоира.
Чайқалар гилам узра хитой, мўғул, ҳинд, араб.
Қора кўз Ўзбекистон ҳар чақноқ сўзга кирар,

Давра тўрида турар ~~Совет~~ шарқий ярқираб.
Оромни ўғирлаган беором жонмисиз Сиз,
Мушоира малаги — Ўзбекистонмисиз Сиз.

Ҳар давра, ҳар саройнинг бор ўз малика, шоҳи
Бу кун шеърият тахти, тожи Сизга насибдир.
Омон бўлинг маликам, қирқ қиз — шогирд
паноҳи —

Бул юксак тахт, тож Сизга шул қадар
муносибдир.

Шуҳратга дуч йўлингиз кезсин чархи оламни,
Меҳнатга ўч қўлингиз туширмасин қаламни.

Маликам, нима айтай мен бугун Сизнинг ҳақда.
~~Бизлар эса ким учундир бергаймиз жонини,~~
~~Ким учундир ҳайф кўрамиз ҳатто емонни~~

15. VIII. 1974 йил.

МЕН ШУ ТУПРОҚ КУЙЧИСИМАН...

Мен шу тупроқ куйчисиман, ким айтар: «Тинар!
Қайси бир кун гуллаган шох мисоли синар» —
Синсам агар, яратмоқдан толса тафаккур,
Милт-милт ўча бошласа гар юрагимда қўр,
Қалам тушса қўлларимдан етмай бардошим,
Фикрларнинг шиддатидан толиқса бошим,
Бир оҳ тортиб ўзни яна қайта тиклайман,
Мен шундай, ҳа, синсада ҳам куйловчи найман!
Қаламимни сўнг бор ўпиб, олурман кетмон,
Аммо, ўлгунча ёзмоқни бир он тарк этмам.
Гарчанд тафаккурни туғён чарчоғи енгди,
Чинаками ер шоири бўлурман энди.
Дафтар бўлур бир кун келиб жон сингар шу ер,
Дириллаган кўк майсалар — янги ёзган шеър.
Гарчанд, гоҳ дам «синдимми» деб кўзим
ёшлайман,
Учлик билан кетмонимда ёза бошлайман.
Ёзаман мен, ернинг оҳи тина боради,
Сочган уруғларим қийғос уна боради.

Мен ёзаман, қота бошлар бошоқлаган дон,
Бут ризқи рўз суруридан ойдаи балқар жон.

Уддабуро қўлларимдан мен тамом рози,
Қийналмасдан чалар улар, тутсам қай созни,
Мен ёзаман, кетмон билан бетин ёзаман,
Дашт, тепалик, қумга бирин-кетин ёзаман.
Ер юзида мен ёзмаган ер қолмас балки
Ва оқибат, ёзувларим билан тенг балқиб
Қадим ерда сўниш билмай порлаб кетгум мен.
Қай қуролни ишлатсам ҳам ёзиб ўтгум мен.
Мен шу тупроқ куйчисиман.

24. II. 1973 йил.

* * *

Тақдир, ҳаёт бердинг олтин —
Айтсам кўнглим сирич чин.
Мен қўлимга қалам олдим —
Қарзим қайтармоқ учун.

Сафоланиб ёздим тонг пайт,
Куйиниб ёздим тунга.
Сен шу куйлар баҳосин айт,
Арзийдирми олтинга?

Олтин янглиғ ўтга солиб,
Тоблай олдимми ҳисни?
Ё тақдирдан олтин олиб,
Қайтарганларим мисми?..

26. VI. 1976 йил.

МЕН ҮЗИМНИНГ КҮЗИМ БИЛАН КҮРМОҚ ИСТАЙМАН...

Менсиз халқ тўлиқ эмас.

А. ПЛАТОНОВ

Юзининг бир ёни қора, бир ёни оппоқ —
Дунё қувонч — ҳасратига юрагим тўлиб,
Қачон унинг юзларида қолмайди деб доғ
Яшаяпман унга гирдикапалак бўлиб.

Мен-ку қаттиқ ишонаман, бўлар шундай ҳол —
Бутунича оқаради дунёнинг юзи.
Энди ўн еттига кирган дуркун қиз мисол
Суқ киргудай тозаланад дунёнинг туси.

Мен-ку қаттиқ ишонаман,
Аммо бу қачон
Қандай қўллар оқлашади рухсорин унинг.
Менинг замондошларимми, шу, қийнашиб жон,
Кечиб, кесиб бераётган аччиқ тутунни.

Тушмаётган бўлса ҳамки бу оқлаш осон —
Биз туташиб ёнаяпмиз гурлаган ўтда.
«Оқлайман», — деб қамоқларда одамлар бесон —
«Оқлайман», — деб қанча жонлар борар тобутда.

Оқлаш учун ҳали кўп, о, бизлар учун иш —
Ёлғиз тўпдан, пулемётдан бизни отмаслар.
Тўплар тинган жойларда ҳам гоҳида гиш-гиш —
Кўз, сўз билан отиб юрар бадфеъл, бадмастлар.
Қачон бу кенг дунёмизни тўрт бурчида ҳам,
Бирор етим қўлин чўзиб сўрамайди нон.
Қачон мард ўғлоннинг бошин эгиб, қилиб ҳам —
Севгилиси ташлаб кетмас, йиғлатмас полон.

Одамзодга қачон келар шундай бахтли йил —
Ки луғатидан ўчираб «уруш» сўзини.
Ерда қайноқ булоқ бўлар қачон барча дил —
Қачон бевақт қурум босмас диллар кўзини.

Қачон гоҳ бир гули кулмай оҳ урмайди қиз,
Яшар гуллар, қушлар билан иноқ, қувишиб.
Қачон айрилиқ сўзини тушунмаймиз биз —
Ва «айрилдик», — деб ёзмаймиз титроққа тушиб.

Мен-ку қаттиқ ишонаман, келар шундай он,
Аmmo қачон, безовтаман, қолмаса деб кеч.
Унга қадар тиним билмас, менда кичик жон,
Унга қадар катта бахт ҳам бермайди тутқич.

Мен ўз оч кўзларим билан кўрмоқ истайман,
Ардоқламоқ истайман, балқ, кўзларимда балқ.
Мен кетганимдан сўнг келса у кунлар оқ, шан —
Бир кишига камаяди уни севган халқ.

Мен ўз оч кўзларим билан кўрмоқ истайман,
Бутунича оппоқ бўлган дунё юзини...

30. V. 1976 йил.

* * *

Ўт билан ўйнашиб қорда, ёмғирда
Яшаяпман унга бергим келмай тан.
Аммо, ўйнай-ўйнай бирдамас-бирда
Куйиб кетмасам деб қўрқаман...

Яшаяпман... билмай қай рангда сукут —
Бетоқат тоқатга тўлдир жомимни.
Ўлсам ҳам... қачондир ўлдиради ўт —
Ҳаяжон олади жонимни..

13. V. 1976 йил

ОЛҚИШЛАШИНГ КЕРАК

Дўстим, сен мени олқишлашинг керак...
Ҳар мушкул, ташвишингга ҳамкорлигим учун.
Шўхлигим, қўшиғингга жўрлигим,
Заифлигим, гоҳо гўрлигим...
Хуллас, бу дунёда борлигим учун
Олқишлашинг керак!
Яна сен билан бир ҳаводан нафас
олаётганлигим учун
Фараз қил, сенларга қолди бу ер юзи —
Яъни ёппасига эркалар зотига.
Унда аччиқ билан бутунни ҳам бузиб
Ташлармидингизлар
Қамчин урармиди дағаллиқ отига?
Ўшанда бир уйга йиғилсангиз тўла,
(Ҳаво ҳақида ҳам бежизмас сатрлар)
У уйда уфурмас димоққа атрлар.
Чала пардозга ҳам қилмассиз ҳафсала.
Сиёҳ ранг райҳоннинг муаттар ҳиди — мен.
Гоҳ сенинг олдингда сал эгик бошим билан,
Ўсмадан сув ичган қоп-қора қошим билан,
Гоҳ қувончдан,
Гоҳ ғуссадан
Марварид доналаридай дув тўкилган
кўз ёшим билан
Сенинг асов отдай
Учқур ўйларинг тизгинини
Қўлга ола оламан.
Мен сенинг ғазабда шерлигингга аминман
Қодирсан дунё юкин кўтармоққа елкада.
Қанча ботир бўлсанг ҳам
Мен жисмонан заифанинг қошида ожизсан сен.
Гоҳо қаршимда мағрур кўзингда ёш қалқади.
Дунёда аёл борки, гўзаллик, назокат бор.
Сен мenden ҳайиқасан.

Ажабо,
Наҳотки, гўзаллик ҳайнқтирса.
Айт, бағритош йигитнинг ҳам дили эриб
кетмасми.

Қаршисида қизил гулдай аёл нозлаиб турса
Аёл истайдик, ерда ҳаёт сўнмасин сира
Аёлни қутламоқ шарт —

Гўдак кулгуси учун.

Хаёлингни ҳар ёндан олганман
Тўрдай ўраб

Нозик, чайир ип билан —
Узмоққа етмас кучинг.

Дўстим! Шундай, сен мени олқишлашинг керак.
На ғалабам, на бир шунқорлигим

Ва на фавқулодда бахт,

Ҳеч бири учунмас —

Шунчаки сенинг ёнингдалигим,

Ер юзида борлигим учун

Олқишлашинг керак!

3. III. 1971 йил.

Ю Р Т И М Г А

Ўз юрагим кенглигига ҳайронман ўзим —
Хуркиб қочган оҳу унда, ундадир ўқ-ёй.
Порлаб кетди юрагимни кўраркан кўзим —
Ўзбекистон борлиғи-ла ундан олмиш жой.

Мен сезмабман, яшабманки то шу чоққача —
Бутун ҳолда ўзни сенга топширганимни.
Ўзни сенга, сени эса олтин соққадай —
Ўз кичкина юрагимга яширганимни.

Она бўлиб, мен эгилсам силадинг бошни,
Борарканман бу меҳрли қўлга ўрганиб.
Ўз кичкина юрагимга кирган қуёшни —
Катта юртни — юртим, сени қолдм-ку таниб.

Олма янглиғ шу юракни авайламоқ шарт,
Унда сен бор, ахир, абад билма сен завол.
Яшай дейман, сенга зарра юқтирмайин гард —
Кўклаётган кўк баргингга тегдирмай шамол.

Унда гужгон қалдирғочлар бошлашар ўйин,
Қалдирғочларга қўшилиб куйлайин зап ман.
Кўкрагимда қад кўтарган хирмонлар бўйин —
Оппоқ пахта хирмонларин авайлаяпман.

Бир бурчида чавандозлар ўйнатади от,
Боқиб туриб ўз отамни, отни ёдладим.
Чавандоздай учмоқда-ку от суриб ҳаёт —
Қоқилмасин кўксимдаги учқур отларим

Бир томонда шафтолизор, ёйилади нур,
Куртаклар нақ қуш тумшуғи — чокларин сўкиб.
Улар қўшиқ айтмоқ учун лаб очар ҳозир
Ҳозир куйлаб юборади улар энтикиб.

Москванинг қиши илиқ, яйраркан тўйиб —
Ғарч-ғурч босиб борарканман топ-тоза қорда
Бола янглиғ бир зум ўзни унутиб қўйиб,
Югураман кўксимдаги шафтолизорда.

Оппоқ гулга кирган олча тагида кейин —
Ўлтираман чиройингга кўзим тўймай, тўрт.
Ақлим танигандан тортиб то тобут куйин —
Тинглагунча, кўкрагимда яшайсан, сен юрт!

22. IV. 1976 йил.

ШОШМА, ҚУЕШ

Дунё айланади, айланар бошим,
Кундан кутганимни этолмадим жам,
Бунча ошиқмасанг, порлоқ қуёшим,
Ҳадемай тун келар, олажаксан дам.
Қуёшим, беркнима булут ортига,
Бу тунд ҳам ёввойи осмонни ёрит.
Кун келар, кетармиз зулмат юртига,
Оти оқсоқланган йўлчидай ҳориб
Бу кун кўряпсанми отим гижинглар;
Ишонса бўлади бу отга бугун.
Қизгин чорлаяпти базму гурунглар,
Ечилиб бормоқда дилда бор тугун.
Қанчалик чарх урсам камдир, кам бу кеч,
Қўрқаман, оҳ, бу кеч ростми ё тушдир.
Ҳеч нарса хотирни қилмас жам бу кеч,
Бу кеч қалб парвоздан толмаган қушдир.
Кўп нарса берасан, қонмам бари-бир,
Эй, қодир табиат, яна бўл сахий,
Билмоқни истайман қанчаки бор сир
Жаннат бандаси ким, кимлар дўзахи..
Шу хил ўйлар билан тўдага тушиб,
Давра шукуҳидан кўзларим тинар.
Жавдираган кўзлар оларкан ҳушим
Ҳаммаси жаннати бўлиб кўринар.
Бу боғлар ҳуснига тўймас экан ким,
Тирик туйғулардан титраркан қай жон.
Мен унинг кўзида жаннатни кўрдим,
Ўзини «жаннати»,— деб қилдим эълон.
Кунлик умр охирлар, айланар бошим,
Кундан кутганим кўп, этолмайман жам.
Бунча ошиқмасанг порлоқ қуёшим,
Порла, тун келганда олажаксан дам.

8. VII. 1973 йил.

БИЗ ОЛМАМИЗ

Биз олмамиз шохлардаги, тўкмасынлар, айтингиз.
Дарё бўлар кўз ёшимиз, чўкмасынлар, айтингиз.
Гўрмиз ҳали айтингизки, гўр мевани узмайлар,
Гўдакнинг ҳам тонгги ширин уйқусини

бузмайлар.

Айтингизки яна, бизлар энди қўшиқ бошладик,
Эшитсинлар ахир уни қулоқ бериб одамдек
Қўшиғимиз тинаётган у қалбларни этар ром,
Эста тушар ойдин кеча, оқ юзли қиз, сархуш

жом...

Чалғингизни чархлаб қўйинг, бизнинг қўшиқ

чархлоғлиқ.

Бундан сўнги ҳаётимиз ўша қўшиққа боғлиқ.
Куйламоққа қўйиб беринг, куйлай олмасак

жўшиб,

Уриб олинг бизларни ҳам ўша қўшиққа қўшиб.

Биз олмамиз шохлардаги,

тўкмасынлар, айтингиз...

4. VIII. 1971 йил.

УРТОҚЛАРИМ

Кетсам олдин мен кетай.

В л а д и м и р С О К О Л О В

Уртоқларим, менинг ёшлик жигарбандларим,
Бугун ногоҳ юрак уриб, «қанисиз»,— дейман.
Утган ҳар кунимга туташ банду бандларим,
Сиз қайдасиз, бу кун сизнинг гамингиз ейман.

Уртоқларим, бир даврага йиғилайлик бас,
Бир нафасга йиғлайлик ҳеч бўлмаганда.
Бугун ҳатто юлдузларга етганида даст —
Шу юлдузлар суҳбатини биз қилиб канда,

Бир нафас бир-биримизга ажратайлик вақт —
Бир нафасга тўйиб-тўйиб тикилишайлик,
Йиллар қилиб қўймадими бизни кўр, карахт —
Чиқиб олган чўққилардан бир дам тушайлик.

Пастни кузатар экансан, чўққидан туриб,
Чумолидай кўринади дуп-дуруст одам.
Бир нафасга сирлашайлик ёнма-ён юриб,
Тамом-тамом унутилсин серғавго олам.

Айтгил, Усмон, бахтинг сени сийлаётирми,
Мукаррама, сен дўстларни янги уйда кут.
Уғил билан қутлаймизми бугун Ботирни
Одил қани, Одил қани? Жавоб йўқ. Сукут.

Қани Одил, бошлар эгик, тортажакмиз «ух»,
Жингалак соч, қора кўзли шўх йигит қани?
Дўстлар, чорланг даврамызга қўшилсин у руҳ,
Бизлар билан куйлагини, қаҳ-қаҳ отгани.

Давра нурай бошладими, йўқ-йўқ нурамас,
Қани куйланг, билинмасин Одилнинг ўрни.
Сочимизга қор ёғса гар курак курамас.
Шўр ёшимиз ўчиrolмас изтироб, қўрни.

Бир дарахти қуласа ҳам аламзода боғ,
Бир дўстни йўқотиб биз ҳам оҳлар урамиз.
Даврамизни тўлдира қол, кеч қолган ўртоқ —
Бир майизни қирққа бўлиб баҳам кўрамиз.

Ўртоқларим, шодмон қўшиқ бошлайлик энди,
Шодмон қўшиқ сели ювсин диллар зангини.
Азал-абад ғам-андуҳни шод қўшиқ енгди —
Мен чизайин чизиб бўлмас қувонч рангини.

Ўртоқларим, бошингизда сўнмасин қуёш,
Барчангизни толе суйсин, бахт қолмасин кеч.
Бирингизнинг ғамингизда кўзга олиб ёш —
Куяр дамга дуч келмайин, дуч келмайин ҳеч.

Ўртоқларим, ҳар бирингиз мен суянган тоғ,
Дўст деганда жон бермоққа фикрим мутлақдир.
Кетар бўлсам мен олдинроқ кетайин, бироқ
Дўстларимнинг қора кунин кўрсатма тақдир.

Ўртоқларим, менинг ёшлик жигарбандларим.

12. VI. 1976 йил.

ЮЛДУЗ ~~Ф~~ОРИМ

Гўёки дунёда ҳеч шоир зоти
Уларга ўхшатиш топмаган.

Қайсин ҚУЛИЕВ

Юлдузга қачондир, кимдир ёлборган
Кимдир кўзга илмай ўгиргандир юз;
Кимдир туҳматларнинг чангига қорган,
Қаро ниятларда ортдан айтган сўз.

Кўзларига қуюн, тўфонлар урган —
Ким айтар, юлдузни солмаган деб дод.
У кўз ёши билан тикилиб турган
Дониш мунажжимин сўйганда жаллод.

Аммо, кўрганмисиз ақалли бир бор
Сизга кечмишларин сўзлаганини.
Нуриң сочмай қўйиб қай бир тун абгор —
Сирларин бой бериб бўзлаганини.
Юлдузим, юксакда турганим порлаб —
Суянчим, «сўнмас» деб кўзим тикканим,
Фисқу фасодларга бериб кетиб чап,
Булутлар чоҳидаң омон чиққаним.

Порлайсан, ҳеч нарса кўрмаган мисол
Балоғатга етиб-етмаган қиздай.
Кўзларинг жавдираб истайди висол —
Мен бундай саботни қаердан излай?!

Илтижо қиламан, мен сенга боқиб,
«Менга иродангдан бер» деб айтаман.
Устимга қўнган гард, чангларни қоқиб —
Порлайверажакман. қайта-қайта ман.

20. X. 1976 йил.

НАВРУЗ

Мен бу кун таъзимдадурман, еру осмон олдида,
Ҳам унда ҳокими мутлақ, ҳазрати инсон олдида.
Ҳар гиёҳким кўз очувчи, титраган жон олдида.
Тириклик шавқини берган борки имкон олдида
Юзларим олмоқда ол ранг тонгги нурафшон
олдида.

Дур либослар ичра бўздан тўн бичмаганлар ҳақи,
Ҳавзи кавсар ўртасинда сув ичмаганлар ҳақи,
Минг бор ўлиб, сўнгги дам бир бахт қучмаганлар
ҳақи,
Фасли баҳор, васли ёра ёлчимаганлар ҳақи,
Мен бу кун созимни созлай, бор орзу-армон
олдида.

Шодуман боққа югургум, тонгни муштоқ
оттириб,
Қирқта қилган сочларимни тилла сувда қотириб,
Наврўзона шавқ-ла куйлай ғунчани уйғотдириб,
Ва сўзлайким: «Қуёш келди, ғам ойини
ботдириб»,—
Ғам на қилсун, ул мунаввар шамъи-шабистон
олдида.

Оппоқ олча гулларига кўз тушган он яйрадим,
Сархуш бир ўт туташгандай қизиди қон,
яйрадим,
Ҳаёт менга яна кўклам қилмиш эҳсон яйрадим,
Оҳ, яшамоқ! Нақ танамдан чиққудек жон
яйрадим
Бу дунё қадрини сўрманг яйраган жон олдида.

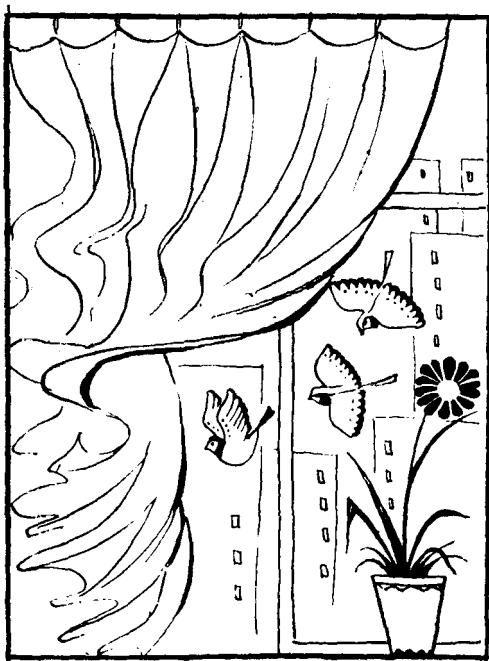
Унга интиқ, аммо боғин кезмаганлар бўлди-ку,
Ялпиз ҳиди анқиган дам сезмаганлар бўлди-ку,

Қишда торайган юракни ёзмаганлар бўлди-ку,
Улар кетгач, интиқ-интиқ ёдлаганлар бўлди-ку,
Гарчанд улар қатрадурулар дарёи уммон олдида.

Улар ҳақда тўлиб-тўлиб хотиротлар бошласам,
Соғинтирган дийдорин қўмсаб кўзим ёшласам,
Мабъус тортиб қолар ахир, у кулгувчи ғунча ҳам,
Дейман: «Ғунча кулгусига ғамгин оҳанг
қўшмасам»,
Шул сабаб, шод чарх урармен чархи даврон
олдида.

Тингланг, кезар боғлар аро куртакларнинг
кулгуси,
Авжламоқда бора-бора, гўдакларнинг кулгуси,
Бу туйғулар балки бир кун мени шоир қилгуси,
Унда созроқ куйлаб бергум ҳаёт гулин хуш иси
Ва тириклик қўшиғини, жумлаи-жаҳон олдида.

10. IV. 1973 йил.

„Бам хотиралари“ туркумидан

БАЙКАЛ-АМУР МАГИСТРАЛИ

Ер бўлсин деб яна ранггин
Жон тикиб ўнг, сўлида.
Тер тўкамиз,— аср жарайгги —
Байкал-Амур йўлида.

Бугун қурдик йўл бошини,
Эрта олға юрамиз.
Қуйиб ўлмаслик тошини,
Бизлар Бамни қурамиз.

Гарчанд бугун тош, харсанглар
Қўлни урди, емирди.
Темирланар бизнинг танлар —
Қўлларимиз темирдир.

Чангалзорда учмайди зор
Экаяпмиз бунда гул.
Сафимизни тўлдиргил, ўртоқ,
Сафимизни тўлдиргил.
Юрак, юрак борар тўлиб —
Тақдиримиз йўлда ҳал.
Бизнинг узун қўллар бўлиб
Узаяди магистрал.

30. VII. 1976 йил.

ҚАҲРАМОНЛИК

Қаҳрамоннинг тимсолидай яшай деб
мангу
Тиришаман ва билмайман, тиним
нима у?

М. Ю. ЛЕРМОНТОВ

Отам Фарҳод каналида ташиган тупроқ
У кунлардан айтса қайтар йигит йиллари.
Эллик, юз йил тарих учун қош-қўздай бироқ
Бугун тупроқ, темир тутган менинг қўлларим.

Йиллар капалак сиёқли қўнмаёқ учар,
Отам жон бериб, жон олиб канал қазган дам.
Уйлагандир бу каналдан ўғлим сув ичар
Уйлаганми бироқ ўғлин қурмоғини БАМ.

Уйлаганми ўғли бўлар олов, асабий,
Қалби митти жуссасига келмай қолар мос.
Шонлар ичра яшар менинг наслу насабим —
Қаҳрамонлик менга, ахир, аждоддан мерос.
Гоҳ ўзимга келдим, гоҳо йитдим, йўқолдим —
Баъзан тушкун, баъзида тик, тез сезиб ўзни шоҳ.
Гоҳ Абдулла Набиевга айланиб қолдим,
Собир Раҳим яшаб юрди менда гоҳи-гоҳ.

О йўқ, бу туйғу ҳақида ҳожатми ҳеч сўз —
Унга ё етар, ё йўлда шарт узилгай ип.
У ўй қайда Сибирь, совуқ эллик градус,
Тутганингда темир қўлга ёпишганда чип.

У ўй қайда, яшаркансан ўт бўлиб куйиб
Қора сочга бўрон ора қўнар экан қор.
Тушда кўкрагингга бошин қўйиб, қиз суйиб —
Унгда... ойлаб мактубига кўз тутганда зор.

У ўй қайда мадор етмай қаддинг тикларга,
Умидсизлик тўри чулғаб, толган дамларинг.
Кечиб, гоҳо ботаётиб ботқоқликларга,
Дунё билан видолашиб олган дамларинг.

У ўй қайда, менда, мен у билан дўстдайман,
Йўқ бу ўйни лаҳза бўлсин мен унутганим.
Ҳар кунимни сўнгги кундай яшаш истайман,
Қаҳрамонлик — ҳар кунимдан кўзда тутганим.

У ўй менда, мендалигин ошкор айтайин,
Шу ўй билан отлиқман мен, юрагим тўлиб.
Мен ўламан, мен тириклай ўламан тайин —
У ўй мендан кетса, қолсам пиёда бўлиб.

Музга солиб, ўтда ёқиб беаёв жонни,
Яшарканман ҳар кунимни қаҳрамонга хос.
БАМ — оппоқ йўл, ёзганим-шу узун дostonни,
Авлодларга қолдираман асрдан мерос.

30. VII. 1976 йил.

ИНСОН

Шарақ-шарақ дарахт қулар,
Емғир томчилаб эзиб.
Улкан «магириус» келар —
Ўрмон тинчлигин бузиб.

Ўрмалайди кўприк ёққа
Япон «като»си қизил.
Тайгани солиб титроққа
Ишлар бизнинг қатор «Зил».

Техниканинг янги, голиб
Илмнинг энг янги банди —
Инсон бунда ишга солиб,
Синамоқ билан банддир.

Ўз кучидан лолдир хаёл —
Еру кўкка сифмай шод.
Кабинада қушча мисол —
Ўлтиради одамзод.

Қушчам, митти қушчам менинг
Ўз постида ишлар жим.
Замон-улкан машинани —
Ҳар винтидан огоҳим.

Суйиб мен шу митти жонни —
Исмни сурдим кўзимга.
У машинадай замонни —
Элтар коммунизмга.

30. VII. 1976 йил.

БИЗНИНГ ҚЎШИҚ

Бизлар бирмиз, юзмиз, мингмиз —
Кўзга урар ёмғир, қор.
Бизлар шоир билан тенгмиз
Қўшиқчимиз, бастакор.

Дош бериб бор қийноғига,
Қурдик, йўлдир — куйимиз.
Одамзоднинг оёғига
Куйимизни қўямиз.

Манглай терлар йўлга сингди,
Тиздан мадор кетган кез.
Бугунми ё эрта, индин —
Келар биринчи поезд.

Гўдаклар қийқириб ул дам —
Деразадан отар гул.
Биз ёзган шеър, қўшиқ шу — БАМ,
БАМ — аталмиш оплоқ йўл.

30. VII. 1976 йил.

* * *

Майлига, бошимни ҳам қилсин кадар
Қабоҳат тошлари тўлсин хонамга.
Биргина одамга етмасин хабар —
Айтмангиз бу ҳолни ёлғиз онамга.

Бахт, омадим келса галма-гал оқиб,
Даврон мени бошда кўтарган пайти.
Майли, ҳеч ким ундан бўлмасин воқиф —
Сиз уни ёлғизим онамга айтинг.

Ғамим эшитган кун надоматга қул —
Қабоҳат тошларин териб юради.
Қувончим эшитса ўз уйида ул —
Даврон кўтаргандай давр суради.

22. III. 1976 йил.

* * *

Ҳавас, нафрат, орзу, умид қоришиб,
Югуртирар мени ёмғирда, дўлда.
Аста-аста осмон келар ёришиб,
Аста-аста қорлар эрийди йўлда.

Ва тупроққа сингар сувлар бенишон —
Бир сўз қолмас ёмғир ёзгани — хатдан.
Бу йўллардан ўтажакман мен, ишон,
Минг қоқилиб бўлса ҳамки, албатта.

Доим жамбил ҳидин уфурмас сабо,
Гоҳо бўрон қулатай дер устунни.
Ёмғир, дўлда юрсам беҳол, шалаббо,
Кун нурида қуритаман устимни.

Яна ҳавас, яна нафрат қийнайди,
Қасдма-қасди кўксим тутиб мен баланд —
Кетажакман, қайғу-қувонч қўш найди,
Қўш қўбизчи шундай кетар мен билан.

13. V. 1974 йил.

БИР ҲИКМАТНИ АНГЛАДИМ...

Мен йигирма беш ёшни яшадим икки қайта,
Кўргандайман элликнинг ёзи, кузи, қишини.
Ҳар кўкламнинг япроғин ўпиб, шукрона айта,
Қаҳратонлардан ўтдим тишга қўйиб тишимни.

Қора қарғалар мисол қанот ёйганида тун,
Кўз ёшларимни кўрдим йиғлаган булутларда.
Ҳаёт оташларида куйиб кетмасин учун
Мен юмалоқ бошимни тоблаб олдим ўтларда.

Ҳар қўлимга беш бармоқ берганга айтдим шукур,
Йўқса, тутганим менга тутқич бермай қочарди.
Қочарди-ю, қуёшнинг ҳаётбахш нурин эмас,
Қуёшни ёқиб, унинг кулин менга сочарди.

Раҳмат айтиб қўяман оёқ берганга ҳам гоҳ,
Бўлмади ҳамиша ҳам йўлимиз текис, равон.
Мадори кетган дамлар йўлда кимдир қазди чоҳ,
Минг мақомга солди-ку, неча жар, неча довон.

Оёқ ҳақида ўйлар кетар дилни уйғотиб,
Гарчанд дил уйғонди-ю, оёққа ташвиш ортди.
Неча бор ботқоқликлар лойига кетди ботиб,
Минг азобда чиқди-ю, яна бақувват тортди.

Кўзларим... Мен кўзимни не десам экан Сизга,
Кўрмагани қолмади гоҳ кулиб, гоҳ тутоқиб.
Раҳмингиз келадими сизнинг ҳам кўзингизга,
Шавқингиз қўзғаларми ўз кўзингизга боқиб?

Қийқирган гўдак менга қуёш бўлиб кўринди,
Чақноқ қорачиғимда ўсди қизил атиргул.
Аммо ип ўтказолмай игнага, кўзим тинди,
Кафан бичган чоғимда хира тортиб қолди ул.

Яшарканман асрнинг шовқинли чорагини,
Чорак минг савдолардан айланиб кетса ҳам бош,
Бир ҳикматни англадим — дунёга керагимни,
Йўлдош эканин менга — букилмас, метин бордош.

Узоқроқ туриб, қайта кузатаман ўзимни:
Миям хазиначидан очмабман ҳали бирин.
Нури порлаётибди ҳали чақноқ кўзимнинг,
Ташлаб яшабман чоғи мен дунёга кўз қирим.

Кўзнинг бор нури билан тикилмоқ пайти келди—
Жонларга титроқ солар жавдираган боқишлар.
Сўзладим, лабларимдан шабнамларми тўкилди,
Куйладим, лабларимдан ҳаволанди шўх қушлар.

Қўлларимга тикилдим, қайтадан кучга тўлиб,
Бола йўргаклаётган қўлларимда эп-уқув.
Танамда томирларим минг битта ирмоқ бўлиб,
Яшаш ишқида қизиб, оқмоқда солиб гулу.

Оёқларим пойгага кўп интиққа ўхшайди,
Кезиб чиққум дунёни ҳатто пиёда юриб
Ва юмалоқ бошим ҳам қаттиқ тошдай яшайди,
Лойқа сувлар ҳам энди оқизолмас кўпириб.
Мен йигирма беш ёшни яшадим икки қайта...

12. V. 1974 йил.

Ғ У Р У Р

Қора сочларимнинг тўлқини,
Тўлғонганча оқар қуйига.
Муҳаббатнинг сирли ёлқинин,
Олиб кирган йигит ўйига.
Балки удир...
Кўзларимда ёнади офтоб,
Кўзларимда саратон, июль.
Бир шўх нигоҳ ташлаганим тоб,
Ўзга дилда ўстираман гул
Балки удир...
Қўлларимдан гоҳо тер, гоҳо
Келар эмиш кўкламнинг ҳиди,
Қўлларимга бермай ҳеч баҳо
Кўзга суртиб у ўпган эди.
Балки удир...
Ўсма қўйган қора қошларим,
Ним қизил, лабларим билан
Жавдирашим, гоҳ довдирашим,
Кўзда қалққан ёшларим билан
Севилдим бирдан.
Унинг сочи, оҳ, унинг сочи
Қора, ғайир, ҳам шундай қалин.
Юрагимда баҳор гул очиб,
Тортинаман мен кўз тиккани.
Қалин эмиш менинг ҳам сочим,
Сочларимга қўли теккан чоқ,
Титроқ билан кузатаман жим
У қўлларга киришин титроқ...
Билмай қолдим... қай бахтли куни
Ғавғо солдим унинг ўйига.
Қора сочларимнинг тўлқини,
Тўлғонганча оқар қуйига...

12. V. 1971 йил.

УЙЛАР

Қадамимни мослаб босай замон қадамларига,
Шу ўй дилимдан ўтаркан бамисоли қизил ип.
Синчков-синчков тикиламан замон одамларига,
Тикиламан, аҳли замин қўяр мени ўйлатиб.

Қандай қадам босаяпти менинг замондошларим,
Сафда шамолдай шўх, енгил боришарми
гуркираб?

Азал-абад бўлганидай қадамлари ёшларнинг
Суронлими, боқмасларми ортига мадад сўраб?

Шавқли куйлар учмоқдами улар чалгани
тордан,
Торни улар сафоли бир қудрат билан чаларми?
Улар йўлдан тоймасларми, унча-мунча муз,
қордан —

Ё тойгач ҳам қайта туриб сафда кета оларми?

Ёнма-ён ҳам олдин-кейин боришаркан югуриб,
Узуқ-юлуқ эмасмикин улар қургани — суҳбат.
Олдинга ўтмаяптими бири бирини суриб —
Ё шеригин чалиб ўзи тикламаяптими қад?

Ҳамма қуяяптимикин ўз биноси учун гишт,
Ҳамма саҳар уйғонарми меҳнат учун шайланиб?
Асл ҳурматмикин ерга теккунича бош эгиш —
Ҳурмат кетмаяптимикин хушомадга айланиб?

Йўқми ўзгалар учун бир яхшилик қилса ийиб,
Қайтимини шу кун олмоқ тушларига кирганлар?
Эзгуликнинг ниқобини амаллаб олгач кийиб —
Йўқмикин шу ниқоб ичра кибр сақлаб юрганлар?

— Йўқмикин? Йўқ, йўқ, — деймизу, куламиз
кинояли,
Бу дил, аччиқ кулгудан борлари ҳам бўлур кул.

Азал-абад бу улуғ халқ яратар бир ғояни,
Бу ғоя куч-қудратидан ол қуёшга етар қўл.

Уни Ҳақиқат дейдилар. Ҳақиқат деб чопарлар,
Чопар унга қуёш сари талпинган ҳар тирик жон.
Гоҳ дам уни йўқотарлар, гоҳи дамда топарлар,
Аммо барҳақ этмагунча тиним билмагай инсон.

Шу ғояни байроқ этган замондошим, келма бўш,
Бу байроқ деб қулаган ҳам абадул-абад яшар.
Бундан бошқа икир-чикир ҳаммасига хайри хўш—
Салом сенга, эй Ҳақиқат бағрида яйроқ башар!

18. IX. 1971 йил.

Қ Ұ М С А Ш

Йўлдан елиб ўтар учқур от,
Бир-бир кечар болалик ёддан.
Мен чавандоз қизини ҳаёт
Жуда эрта айирди отдан.
Ва отамдан эрта айирди,
Тўймадим меҳрига на илож.
Қаердаки улоқ, от кўрдим,
Тиқилдим мен гўдак кўзим оч.
Кўк қундузин қошга бостириб
Улоқчилар тўдасига гоҳ,
Гўё отам келарди кириб
Бир зумгина энтикардим, оҳ,
Ўтлар сачраб туёқларидан
Кўкни тутса от гижинглаши.
Бир дард сизиб кўнглим қаъридан
Ўз отимиз излардим шошиб.
Йиллар бўйи изладим, топдим
Ва йўқотдим ўша заҳоти.
Ухшаш кимса ортидан чопдим
Ортга қайтдим ўйларга ботиб.
Туюларди булар мисли туш,
Ўнглигини англадим кейин.
Уфқлар Сиз бўлиб чорлармиш,
Учгим келди гоҳ худди қуюн.
Қўмсашлардан ўтланар бағир,
Ўтганларнинг билгани билган.
Мен чавандоз қизиман ахир,—
Ота, отдан эрта айрилган...

18. IX. 1971 йил.

ОҚ ОЛМАЛАР ПИШГАНДА...

(Отам Умматқул Худойбердиевнинг
ёрқин хотирасига бағишлайман)

Отагинам!

Сиз кетдингиз, қолди кетмон-у, пахта,
Паймонангиз шунча эрта тўлишини билмабман.
Куз келмасдан
Илдизига болта теккан дарахтдай
Сўлишини билмабман.

Эсимда бор, сочингизга илк оқ тола тушган чоқ
Қайғурибман, отам эрта қарияптилар чоғи.
Ногоҳ, сизни йўқотдим мен, оқ олмалар пишган
чоқ,

Дилдан кетмагай доғи.

Оқ олмалар пишган кунлар, босди-ку қора
гамлар,
Тополмадим мен отамни — боғ айланиб, ёш
тўкиб.

Ҳар йилгидай тикланса-да саф-саф пичан
гарамлар,

Уни ўзи тиклолмади, кетган бўлса-да экиб.
Ташвиши кўп эди ҳали, пичан пишиб далада,
Шохлардаги унга мустар оппоқ олмалар қолди.
Отагинам, оқ олмани севардингиз боладай,
Сизга олма терар қўлим бу кун термасдан толди.
Оқ соқолли боболарни тавоб қилардим-ку мен,
Оқлик кўриб изида.
Сизга отам, мўйсафидлик умрин тилардим-ку,
мен,

Тилакларим тўзиди.

Билардингиз уялибми, боқолмасдим сизга тик,
Тўйиб қарамагандим.

Тирикчилик, кунингизга ризқи тўкин
фарзанддек,

Ҳали ярамагандим.

«Ота мерос» уйни қуриб, тўнғич ўғилни ўйлаб,
Узатмоқчи эдингиз-а, эндигина оёқни

Бугун кезар эканман мен танҳо, олмазор бўйлаб,
Эзиламан кўтарганча армон деган зил тоғни.

Гарчанд умр сўнггигача инсонга сермеҳнат йўл.

Билмадингиз Сиз дунёда борми унинг одоғи.

Кўз олдимдан ўтаётир у чапдаст, сертомир қўл.

Ва кафтларнинг ўчмас муҳр, танга-танга қадоғи.

Қорайган сахий тупроқнинг рангги акс этар унда,

Минг кишилик давраларда бўлсангиз ҳам

топардим.

Уша қўлингиздан таниб топар эдим, оҳ, шунда

Гўдаклигим соғинчи-ю, зори билан ўпардим.

Саманингиз турар ўша қозиғида депсиниб,

Акам миңиб, балки бир кун сиздай чавандоз

бўлар.

Ҳаёт қизиқ, эсар экан сўнгсиз йиллар эпқини,

Чавандозлар кетар экан, чавандозлар туғилар.

Аммо, тойлар от бўлгунча юраклар лат бўлар,

деб

Онам йўқлар йўқловларда, сиз ёдига тушганда

Йиллар оша укаларим такрорлаб юрар мендек:

«Биз отамдан айрилганмиз оқ олмалар

пишганда...»

18. IX. 1971 йил.

КИТОБЛАРИМ

Келинчак тўнғичин суяр яшириб,
Қайнота, қайнона, бегоналардан.
Қувонч келса ҳамки кўнглин тошириб,
Фарзандга бепарво кўз ташлар қайдам.

Тўнғич китобларим, болакайлар, шўх,
Чулдираманг: «ўзинг бизга назар сол».
Ким айтади сизга муҳаббатим йўқ,
Мен ҳам уяламан келинчак мисол.

Баъзан, соғинч билан танҳо қолган он
Варақлаб қоламан сизни тўзимсиз.
Суя билиш керак ўзин ҳам инсон
Сиз ахир,
Сиз ахир менинг ўзимсиз.

13. V. 1973 йил.

ЧЕВАРАМГА ЁЗГАНЛАРИМ

Кекса дунё, сенинг оппоқ сочларингни ўпаман,
Сендан қатор боболарим отин суриб ўтганлар.
Тупроғингда узук-юлуқ ип қолдигин топаман,
Момоларим ип йигириб, ўрмак қуриб ўтганлар.

Мен ҳам ўтиб бораяпман ёзиб баҳоли-қудрат,
Дунё, сени севганларга бугдой нонидек хушсан.
Мендан сенга қолар гулга, тупроққа ёзганим хат
Чеваралар пайт топишиб уни ўқий олишса.

Гарчанд асрим ўйламоққа имкон бермай
гуриллар,
Суръат суратин чизамиз турфа оҳанг,
рангларда.

Кўкрагимга жимжит дала шамоллари урилар,
Асрим гулдуриси билан қўшилишиб тонгларда.

Чеварамни эслаб кетиб, кўзларимга қалқар нам,
Унинг манглайига ёзуқ не бахтларни кўрмаги.
Аммо шунда танирмикин ўткир кўзли чеварам
Бобосининг от-яроғи, момосининг ўрмагин.

Биламанки ақли унинг тиниқ бўлур ғоятда,
Минглаб машиналар сўзлар бир винтин бураган
чоғ,

Аммо салқин кеч от сайрин чиқармасми одатдан,
Кун келиб от, улоқ унга бўлиб қолмасми жумбоқ.

Балки қўшиқлар айтар у оининг ёнида юриб,
Бизга орзу — қуёш билан туташтирар йўллари.
Аммо тандир, ўрмак сўзин луғатлардан қидириб,
Игна ушлаш уқувини йўқотмасми қўллари?

Унутмасми ўтмишининг қоронғуси, ёруғин,
Жовонидан йўқолмасми бобоси ёзган дафтар.

„Сизга“ туркумдан

МУҲАББАТ

Кўнгил, қўлин боғлаб одам аҳлини
Банду-банд қилади тағин муҳаббат.
Бир кун йўлдан уриб соғлом ақлини
Дардманд қилади тағин муҳаббат.

Чироққа уринган парвонасимон —
У келса қизганмай дилимни тутай.
Мен ўзим шу дарднинг ҳосиласиман,
Майлига, шу дардда дунёдан ўтай.

Аждодим ҳаёт деб, ишқ деб очган сўз,
Авлодим ҳам ундан ўйларга чўмсин.
Шу дард оқибати мен очганман кўз,
Сўнг дам тағин шу дард кўзимни юмсин.

14. V. 1976 йил.

* * *

Қаро кундан дилим тонган, нурдир, тозадир
бу ишқ
Кўзларимда ўтдай ёнган ердир, фазодир бу ишқ.
Билмам унинг қўли абад силармикан сочимни —
Балки пешонамга битган бало-қазодир бу ишқ.

14. V. 1976 йил.

* * *

Сизга ишқим, Сизга қарғишим
Ўзга излаб мендан топмас из.
Бу дунёда менинг бор ишим —
Сизга тушди, бир Сизга ёлғиз.

Адашдим-да ёлғонга йўйдим —
Ишқингизни қўл силқдим, «бекор!»
Шошиб ғурур гултожин кийдим,
Энди бошдан олиб қўймоқ ор.

Энди дунё ишин қарангки,
Ишқ ортидан қул бўлармиш шоҳ.
«Унутдим», деб сарғаяр рангим,
«Севмайман», деб жим чекаман оҳ.

Сиз деганда мен синмас торман —
Кута-кута кўзим йўл ўйиб.
Умрим бўйи қарғаб ўтарман —
Умрим бўйи жонимда суйиб.

Гарчанд ҳижрон талхдан-талх майдир,
Мен ичардим, бўлганда ҳам қон.
Қарғишларим Сизни ургайдир,
Соғинчларим сақлайдир омон.

10. X. 1975 йил.

* * *

Бир мактуб сингари хотирамни мен —
Ўчириб-ўчириб яшаётибман.
Дилимни ўртаган армон, ғамни мен
Қоғозга кўчириб яшаётибман.

...Сиримни яширмай тўқдим мен тунга,
Тун бўйи йиғлаган бўлса ҳам байтим.
Кундуз ёниб-излаб келганда унга
«Вақтида айрилдик, яхши», деб айтдим.

Тун бўйи кўзимдан аччиқ ёш сизиб,
Безабон армондан ўқисам ҳам дарс,
Тонгда келганда «Уйқумни бузиб...
Тагин Сиз!..» юзига эшик ёпдим қарс.

«Барибир эшикни очолмас биров
Келаман»,— жимлик... сўнг йилларки мушкул.
Энди у келгунча сочимга қиров —
Қор ёғар, сўнг таний олармикин ул.

Қоплагани учун бир зум кўзни хоб —
Балки умрим бўйи берурман жавоб.

10. X. 1975 йил.

* * *

Мен Сиздан сўрайман бу кеч кечирим.
Ҳижрон бўлганим-чун, бўлмайин висол.
Гарчанд умрингизнинг тонги, кечини —
Аралаш қилдим мен карталар мисол.

Уйлайсизми, мени қилди деб атай,
Сизга бурилмасдан кетганим-чун тик.
Мен дардли кўксимни ёриб кўрсатай —
Борми унда Сизга зарра ёмонлик.

Гарчанд, оқлай олмас ўзин айбдор дил,
Ишонинг, сезмасдан қолдим мен у чоқ —
Табиб бўлайин деб бўлганим қотил,
Малҳам бўлайин деб урганим пичоқ.

Беаёв ишқингиз ўтин ўчирдим,
Кечира олсангиз агар, кечиринг.

11. IX. 1976 йил.

* * *

Тан оламан, дил, қўлимдан кўп нарса кетди,
Мен ишонган тоғлар ҳам гоҳ кетдилар нураб.
Қиш қорлари кўп изларни кўмди, беркитди,
Кўзларимдан кетмай қолди ёлғиз шу сурат.

Мана бу — Сиз, папиросни асабий эзиб
Туриб қолган, кўзларида — тўзғиган тўзим.
Буниси-шўртак бир таъмни лабида сезиб —
Маъюс, Сиздан кетаётган менман, мен — ўзим.

13. V. 1976 йил, Москва.

Х О Т И Р А

Қўйиб юбор, ортга тортма севги әртаги,
Мен бу уйдан чиқиб кетай қоқиб әтагим.
Кулгуларни кулдик, йиғи бўлди йиғланиб.

Кетай энди, қўйгин, бироқ қўймас остона,
Ҳали мени қийнамоқдан тўймас, остона,
Оёқларим остонада қолди михланиб...

23. X. 1976 йил.

* * *

Хайр энди,
Ортиқдир битта сўз,
Номимни атама.
Юлдузим, бўлсанг-да ёнимда —
Бир юлдуз бор йироқ бир юлдуз —
Мен ишқин асрайман жонимда.
Мен энди...
Кетаман.

23. X. 1976 йил.

* * *

Сиз топмишим, йўқотмишиммас,
Сор лочиним, ожиз қушиммас.
Сиз дунёда рост деб тутганим —
Тутолмаган ёлғон тушиммас.

Сизга фидо бўлмоқ истайман,
Сиз деб адо бўлмоқ истайман.
Аста-аста йўқотмай Сизни,
Бирдан жудо бўлмоқ истайман.

Таранг тортмоқда симлар, айтинг,—
Хаёлларга толсинлар айтинг.
Сиз-жон, олса жоним қийнамай,
Бирданига олсинлар, айтинг.
Сиз топмишим, йўқотмишиммас...

15. X. 1975 йил.

* * *

Ўз эгик бошимни кўтармай туриб.
Яшаркан эгилган бошларни силаб,
Бугун Сизга келдим ўзим бош уриб —
Бугун мен турибман меҳрингиз тилаб.

Минг дардимдан бирин солосам хатга
Бор шодон умримга тортади чизиқ.
Қачонлардир менга зор бўлган бахтга
Бугун ўзим зормен, қўлларим чўзиқ...

28. II. 1976 йил.

* * *

Қайдан ҳам йўлимда келгандингиз дуч
Айқаш-уйқаш қилиб ўнгу рўёни.
Топдим, Сиз, ёлғиз Сиз, қолган дунё пуч,
Йўқотдим, қайтадан кўрдим Дунёни.

Қайта кўрсам кўзим куйиб кетар чин,
Армон тўлқинлари кетгайдир кўмиб.
Қайта Сизни кўриб қолмаслик учун
Кетяпман умрбод кўзимни юмиб...

2. III. 1976 йил.

* * *

Ажралишдик, кўтар бошинг,
Кўзларингда не гам?
Мардим, тўкма, кўзинг ёшин
Томчисига арзимам.

Не кун солдинг сен бошимга
Бу қандай ишқ, қай фироқ?
Арзимаган кўз ёшимга,
Мең ҳам йиғлайман бироқ.

14. V. 1976 йил.

* * *

Мен Сизни алдашни кўрмайман раво —
Тушунинг, шу ўзи мен учун басдир.
Сезаман мендаги бу дард-бедаво,
Истаганим билан бу ишқ сўнмасдир.

Мен сизни алдашни кўрмайман раво,
Эҳтиёж сезмайман ортиқ тиракка.
Мен учун қачондир куйланган наво,
Эндиги наволар сиғмас юракка.

Сиздай содиқ дўстни алдамайман, йўқ,
Ишонинг, бу йўллар тушмас бир изга.
Кўксимга қачондир текканди бир ўқ,
Ярадор қалб билан бормайман Сизга.

11. IV. 1976 йил.

КЕЧАГИ КУН

Тинчлан, кўнгил, бўлма дилхун
Ором топмадинг сира.
Майли, гарчанд кечаги кун
Бугунни қилар хира.

Бошқа эди кечаги кун
Сен уними йўқлайсан.
Чақирганди бермадинг ун —
Энди нечун йиғлайсан?!

Кечаги кун қуёш бошқа
Бошқа эди тун, майса.
Бугун бошинг уриб тошга
Самар топмай излайсан.

Бу тунги ой ортиқ маъюс
Кундуз қуёш ортиқ шўх.
Гуллари ҳам бошқароқ тус —
Кечагидай тортмас, йўқ.

Утган ўтди, дил таскин топ,
Бўлса ҳамки худди туш.
Кечаги чекилган азоб
Бугунги қувончдан хуш.

Дил, бугунги боғларга қўн,
Бўлолсанг бўл, асира.
Гарчанд, дилда кечаги кун —
Бугунни қилар хира.

11. III. 1976 йил.

* * *

Мен кетиб бораман, қорамтир само
Қувлашиб ўйноқи шамоллар билан.
Тақдиримда мингги аралаш, аммо
Бири ечилмаган саволлар билан.

Мен кетиб бораман, ёришади кўк,
Ногаҳонда овоз... нега бўшашдим.
Чақирманг, ортимга қайтолмайман, йўқ,
Чақирманг, йўқ эса қайтгудай шашдим.

Мен Сиз чорлаган пайт ожизман, айтдим,
Кетсам ҳам қулоғим, кўзим беркитиб.
Қайтмасам, юрганим йўлим унмайди,
Қайтсам, келолмайман Сизга ҳам етиб.

Гарчанд, Сиз сиғинган шоҳман, пирман мен —
Аро йўлда қолиб адодирман мен.

10. V. 1976 йил.

* * *

Оппоқ қор, оппоқ қор олиб жон
Кўзимни тиндирар тобора.
Мен бу дам қандайин ҳукмрон —
Мен бу дам қанчалар бечора.

Мен Сени кўряпман, қор-гулим,
Сен хурсанд, сен абгор, зору зор.
Топ мени, тезроқ топ, севгилим,
Топмасанг ўлдирар оппоқ қор.

23. X. 1976 йил.

* * *

Ишонинг, кўзимни то тупроқ босиб —
Қолгунча Сизники бўлмайман десам.
Аmmo Сиз ҳеч кимга қилмайсиз насиб,
Ҳеч кимга бермайман, ичганман қасам.

Сиз менинг бошимда бўлмайсиз паноҳ,
Исина олмайсиз дилим ўтидан.
Бошқа аёл деб ҳам чеколмайсиз «оҳ»,
Йўлга тушолмайсиз ўзга кетидан.

Оёқларингизда занжир борлиги —
Бир менга, бир Сизга аён ҳақиқат.
Мен тунда кимдир деб куйиб борлигим —
Тонгда ўзи келса этганимдай рад.

Худди мен дунёда доим кимдир кам —
Беадоғ ҳижрондан юрсам-да безиб.
Кимдир чорлаганда босолмай қадам,
Занжирбанд эканим қолгандай сезиб...

11. IV. 1976 йил.

* * *

Чиллада иссиқ қор қаердан пайдо —
Бул қадар илиқлик, топ-тоза ҳусн.
Мен тиниқ хаёллар чарх урган жойда
Йўқотиб қўяман дунёнинг тусин.

Кўкарар кўксимда баргин тўккан боғ,
Ўтолмас дарёда кўраман кечик.
Ўзини йўқотиб топмоқ, чарх урмоқ
Кўклам жилғасининг иши, ҳар нечук.

Ишқ, армон гул очиб, сўлса жонимда —
Йиллар олиб кетса беркитиб, ўраб.
Жилга дардин берманг қаҳратонимда,
Умримнинг сўнгида келмангиз сўраб.

10. IV. 1976 йил.

* * *

Қайларгадир ёзган эдим исмингни сенинг
Қаерларга... кейин узоқ ўзим қидирдим.
Кўп тингладим жилгаларнинг шўх қулгусини,
Энди куртак очаётган боғларга кирдим.

«Сор бургут-ей, шиддатингга шиддат улансин —
Сенга ёзганмидим», десам дилимни доғлаб.
У дер: «Йўқ, йўқ, эслолмайман, унинг номин сен
Қанотимга ёзганинг йўқ», — кетар узоқлаб.

Толмабўйин оқ қушларни тутаман сўзга:
«Балки сизга ёзганман мен», — аҳволим кўриб,
Оққушлар дер: «Эслаб кўргин, ёзмадинг бизга —
Қайга ёсанг ёзгансан сен паришон туриб».

Дарёларга савол ташлаб худдики қармоқ
Ойлаб кутиб жавоб олмай топмадим изин.
Ерга айтсам ер айтдики: «Тишлама бармоқ —
Учмас қилиб ёзганингми номини ўзи?!»

Шунда-шунда сергак тортиб мен бўлдим тамом —
Ёғаётган султ қорларга ёзгандим сени.
Тўкилгудай чайқалганда кўнглимдаги жом,
Кўнглимдаги озорларга ёзгандим сени.

Ёзиб кетдим, йўл-йўлакай нигоҳим тушиб,
Ёт дилларнинг тасодифий ёр-ёрларига.

Бир бепарво шўхлик билан ёздим қизиниб,
Бу дунёнинг ур-сур, гавжум бозорларига.

Энди, энди бари абас, берсам ҳамки тан —
Баъзан кўнгил тагин сени йўқласа сўзлаб,
Қори эриб кетган ердан излаб қоламан —
Тарқаб кетган бозорларда қоламан излаб...

Қайларгадир ёзган эдим исмингни сенинг

7. IV. 1976 йил.

* * *

Биринчи гал у тошқинди «келгин, кела қол»,
Мен «йўқ»,— дедим, йўқ-йўқ,— дедим қилиб
унга ноз.

Иккинчи гал, у хўрсиниб «кел»,— деди беҳол,
Мен «йўқ!»,— дедим, мен яна «йўқ»,— деб
бердим овоз.

Учинчи гал, кутаяпман, чорламас, не ҳол —
Бутунмикин ишқилиб ул, ё синдими соз?!

24. IV. 1976 йил.

* * *

Алвидо денг, алвидолар айтинг сўнги бор,
Кўзингизни юмиб, кейин мендан буринг юз.
Тоқатим тоқ, боғингиздан учаяпман, ёр,
Қарғамангиз, боғингизга келар бўлди куз.

Мен билмайман, тушган йўлим хатоми, хайри,
Ростин ёзай тун зулмати ўраб келган чоқ.
Гарчанд тушмаган бўлсам ҳам бир лаҳза айру,
Бир лаҳза ҳам яшамадим сиз билан бироқ.

Сабаб бўлдим бағрингизга қўнган доғларга,
Бекор бўлди менга кўнгил қўйганларингиз,
Боғингизда мени кўриб, ўзга боғларга
Битта-битта учиб кетди суйганларингиз.

Уша пайтлар бу ҳол менга туюлганди шон,
Сароб экан, тутар-тутмай излаб қолдим мен.
Бу сатрлар қуйиларкан, бошга урар қон,
Сиздан совий-совий бугун музлаб қолдим мен.

Алвидо, ёр, тўкилмоқда тоқат деган жом,
Кетмоқ ишқи куйдирмоқда ўт бўлиб мени.
Алвидо, ёр, кўксингиздан ўчиринг тамом
Боғингизга янглиш қўниб, учган қушчани.

16. V. 1976 йил, Москва.

АЕЛГА ҚАСИДА

Қўшиқ таралмоқда бу дам, узун бўйли бир
қўшиқ,
Ҳимиллаган тоғ қизидай ранг-рўйли бир қўшиқ.
Унда бахтдан хандон солиб кириб келмоқда аёл.
Босиб-босмай, нозли, голиб кириб келмоқда аёл,
Қўлда қуёш бўлагидай — бола, жигар гўшаси,
Кўклам она йўлларига алвон чечак тўшасин.
Қўшиқ янграр, оҳангидан қоронғулик чекинар,
Булутни қолдириб пастда, мағрур бургут чарх
урар.

Сўна борган садолардай темир қанот бургутим
Самоларда адо қилар юрагининг бор ўтин.
Кекса бургут пастга сузса бўлиниб шавқ, хаёли,
Гоҳ кулиб гоҳ оҳ уради серташвиш ер аёли.
Ногоҳ бўрон кўзғалади, қамчи босиб отига
Бу чидам, бу сабр кимдан мерос аёл зотига.
Бўртаётган куртакларни қалб қатига яширар,
Ерга эмас, худди унинг юрагига яшинлар —
Тушаяпти. Ана, ана чақмоқларнинг хивичи,
Кўкда эмас, худди унинг қорачуғига учиб
Тушмоқда-ку, зарблар бу тик, сарв қадни
эгмоқда,

Зарбнинг бори гўё унинг гўдагига тегмоқда.
Ярадор қуш мисол титраб, тикиб кўздан жоласин,
Бир олмадай пинжига ул яширади боласин.
Гулдай майин танасини савалайди дўл, бўрон,
Аёл карахт, қучоғида иссиққина митти жон.
— Чақалоғим кўз очар чоғ, дунё, наҳот бўрон

эп,
Чақалоғим беланчакда ойдай балқиб кулсин
деб,

Сўнгги кучинг тўплаб, тишга қўяр экансан
тишинг,
О, сен аёл қудрати-ей, кўр, бўроннинг тинишин.

Болам — умрим боли, деган қадди долим, ўзинг
тут,
Тинди, ана ортда қолди яшин, чақмоқ, бор булут.
Тўфонига ўзинг тутиб, асраб қолдинг туёғинг,
Яшинлардан омон қолган момоҳаво сиёғим!
Қизганмасдан болангни қўй, қуёш билан дўст
бўлсин,
Аёл, сенинг ўлим билмас момолигинг рост
бўлсин.
Жафо қанча бўлса унга ўзни дучор этганим,
Рост бўлсин, ҳа, бугун қўлинг ол қуёшга етгани.
Бир қўлингдан боланг, яна қуёш ушлаб бирида,
Куррамизни ёритяпсан, иккисининг нуридан.
То қўлларинг ишлар экан, қуримасдан куч,
дармон,
Қадим ерда сен яшайсан нур улашиб беармон.
Яна йўлга чиқмоқдасан, ёришмоқда туман йўл,
Хоки пойинг кўз устига, яратгувчим, омон бўл.
Қўшиқ таралмоқда, сендай, узун бўйли бир
қўшиқ.

18. IV. 1974 йил.

НОЗИК ГУЛГА АЙТГАНЛАРИМ

Сен бир гулсан, нозик гулим, ўсиб боряпсан
бўй-бўй,
Ол қуёшнинг нурларига рўпарадир дудоғинг.
Шамоллар чанг пуркадими, сен эътибор берма,
қўй,
Емғир суви ювиб кетар хираланса япроғинг.
Аёвсиз ўқ отар сенга суқли нигоҳ бариси —
Гўзал нарса тортар кўзни, қўрқма сенга кирмас
суқ.
«Сен ўзингсан бу боғларнинг сўлиш билмас
париси»,

Дейман-да, мен сўлмасликка бўлса ҳам ишонч
йўқ.

Ким тиниқлик, ким мастликнинг кайфи билан
кўз сузар,
Фарқ эт, дудоғингни тутма бола кўнглинг шод
айлаб.

Ким эркини билиб-билмай нопок қўлга тутқизар,
Тобеъ бўлиб ўтиб кетар бу тузоқда дод айлаб.

Бари мени ардоқлар деб ўйлайсанми, оппоғим,
Майли шундай ўйлаб яша, думбулгинам, бир
фасл.

Шундай хаёл қилардим мен кечаги кун, ёш
чоғим,

Кейин тўфон қўзғолди гоҳ атрофимда муттасил.
Сен ҳам шундай, болажоним, гоҳ қуёш ҳам
алдоқчи

Барча гунчанг очиб кузда қолма шийдам,
яланғоч,

Эртанги кун изғиринлар сенга турганда соқчи,
Бирданига тўкилмасдан қайта-қайта гунча оч.
Имкон қадар узоқ яша, имкон қадар чайир бўл,
Қуёш ўти, қор музига бўй бермагил, думбулим.
Бу ҳаётнинг қувончлари, ҳасратлари гарчанд
мўл,

Барчасининг қуршовида порлаб тургил, жон
гулим.

Лабинг буриб пичирлайсан, «Нима ҳожати
бор-ди,

Шамол лурккан қуюқ чангдан хира тортиб
қолдим мен».

Ҳозир ёмғир ювади бу бевақт қўнган губорни,
Яна тоза чиройингни ошиқлари бўлур минг.
Сен бир гулсан, нозик гулим, ўсиб боряпсан
бўй-бўй...

13. XI. 1976 йил.

ҚАШҚАДАРЕДА

Ойимхол Тўйчиевага

Мен сўзни нимадан бошласам экан,
Шеъримдан қониқмай юзим ол бугун.
Ким у, сизни аёл — заиф халқ деган,
Шиддатингиз кўриб тилим лол бугун.
Гоҳ ошкор, гоҳ очиш мушкул фолсиз Сиз,
Ойбарчин келбатли Ойимхолсиз Сиз.
Уйларимга бугун гуллар илашар
Кезиб Ойимхолдай тўйбоши билан.
Қашқадарё унинг кўзида яшар
Шамол, жазирама қуёши билан.
Балки қўйкўз бўлган бу кўзлар қийғоч,
Қашқа офтобининг ўтида куйгач.
Одамзод тан олиб ҳалол, мардини
Гўдагил «отам», дейди кўрса эп.
Дўстига уқтирар чол: «Бор дардингни
Она қизим — раис бобога айт», — деб.
Азал-абад сўлмай кетсин бу чечак,
Оналарга она бўлган келинчак.
Ҳар қандай тугун ҳам омад келса ҳеч,
Омад бугун келсин бугунги созга.
Кеча пахта терган қадоқ қўл бу кеч
~~Кеча~~ истиқболин чизар қоғозга.
Қулаганни тиклаб сиз бошлаган иш,
~~Коммуна~~ уйига қўйилган бир ғишт.
Сиз урган деворлар кетмагай нураб
Давратингиз бу қадар хушсурат, голиб.
Зиннатой ҳам келар Ойдаи ярқираб
Бир колхоз аҳлининг кўнглини олиб.
Бир ёнда Момохол, бир ён Тўлғаной,
Яна тўлган ойдан ёп-ёруғдир тун.
Сенга эътиқодим, эй табаррук жой,
Ойбарчин келбатли қизларинг учун.

24. XI. 1975 йил.

ЎҚ ҲАҚИДА ОЛТИ ШЕЪР

1

Йўқ, мен соғ қалб билан куйлаганим йўқ,
Дарди йўқ кўнгилнинг куйлаши қийин.
Кўксимга санчилди бир кун қизил ўқ,
Мен алвон қўшиқлар куйладим кейин.

Юролмадим доим кимнидир суйиб —
Бу кўнгил гоҳи бут, гоҳ чил-чил синди.
Сарик ўқдан кўксим кетганда куйиб,
Ҳижрон қўшиқлари майсадай унди.

Кўзларимда ўтдай ёнмоқда башар,
Гарчанд мен — бир ўтдай сўнар ўткинчи.
Бу ўқлардан қолган қўшиқлар яшар —
Кўксим қаро ўқдан қолганда тинчиб.

13. IV. 1976 йил.

2

Онам эгилиб нақ камон,
Отди, айланиб ўққа —
Учаяпман билмам қай томон —
Тунгами ё ёруққа.

Билганим «тегади шу ўқ»
Онам ичгандир қасам.
Унда ортиқ бошқа ўқ йўқ,
Мен мўлжалга тегмасам.

13. IV. 1976 йил.

3

Ошкор айтганларнинг кўкси бўлсин тоғ,
 Ошкор айтганларга менинг ҳурматим.
 Чорак аср яшаб номарднинг бироқ
 Бир ошкор қилмишин кўрмадим.
 Йигит шоҳ базмга борадир кириб,
 Чарх уриб, шоҳона қўшиқлар тўқиб.
 Йўлда, отмаса гар яшриниб бири,
 Йўлда ўлдирмаса номарднинг ўқи.

13. IV. 1976 йил.

4

Ўзгаларга омад тилайман бу чоқ,
 Ўзгалар синчиклаб отсин ўқини.
 Овлаган қушидан кўнгли бўлиб тоғ —
 Бошларида кўрай толе туғини.

Ўзим тан оламан, юзга қон уриб,
 Букилмас дилимни букиб этиб ёй, —
 Арзимас қушларга ўқ отиб юриб,
 Умримнинг ярмини бериб қўйдим бой.

13. XI. 1976 йил.

5

Алданган ишончдир сенга теккан ўқ,
 Ўқ — бу ўз қадрини топмаган қадр.
 Аччиқ ўқ азобин бермасми тўлиқ —
 Ёзганда юрагинг куймаган сатр.

Мен ҳам ҳорғин, голиб анча йўл юрдим,
 Доим ҳам куйиниб куйламади тор.
 Уч марта кўксимни синчиклаб кўрдим —
 Ярадор, ярадор, тагин ярадор...

3. V. 1976 йил.

Яна у кўксимга учар худди ўқ,
Яна у мен учун далли-девона
Унинг санчилмоғи учун бўш жой йўқ,
Буни унга Сен айт, ҳаёт, эй Она!

Мен шеърга айтаман кўксимдаги сир,
Сонсиз яралардан сачраганда қон.
Кўксимга қанча ўқ сингиб кетгандир,
Кўксимда қанча ўқ бўлгандир қурбон.

3. V. 1976 йил.

ШЕЪРИМГА

Мен сени китобга ёзгандим-у...
Пайт пойлаб китобдан чиқ, шеърим.
Сўкилган дилларни тик, шеърим,
Беҳуда ўртаниб ёздимми?

Мен сени китобга ёздим-у,
Изласам китобдан топмайин,
Гўдак бўл, мен узай қарзимни,
Онага айланиб қол, майин.

Китобда шеър ҳолда қолмасдан,
Омад бўл, ўйинда ютай мен.
Мард ўғлон кўзида айт дoston,
Умрбод шу кўз деб ўтай мен.

Китобда қолмагин сен тиниб,
Ўжарлик, ўт билан кўтар бош.
Базм аро эшитай шовқининг,
Азада кўрайин, тўккин ёш.

Чиқа қол, китобнинг қатин оч,
Тайсаллаб бўлмагин аросат.
Боланинг кўзида бўл ишонч,
Улғайган одамда фаросат.

Балки мен сен деб ҳам ўлмасман,
Ҳеч кимга ишонмас бисотим.
Мен сени баҳолай билмасман,
Сен менинг ҳаётим, ҳаётим!

Истамам, ҳаётни мен чиндан
Китобда йўқолса ими-жим.
Сарғаймай варақлар ичинда
Китобдан чиқади ҳаётим.

Мен сени китобга ёздим-у...

27 март 1976 йил, Москва.

БИР ЖОНИМНИ...

Қаерларда юрибман мен бу суронли чоқ —
Ўз-ўзимни йўл устида бир дам кутайин.
Ана, шўх шамоллар билан келяпман иноқ,
Тўхтаб, ўз қўлимдан тутайин.

Мен ўзимни чақирайин, олайин қўлга,
Вақти эмас умр ўтса ел, гулга андармон —
Мен темирдан ковуш кийиб чиқайин йўлга,
Мингта жонга айлансин шу мендаги бир жон.

Битта жоним, туғилган уй, онамда қолсин
Мен ўзгаси билан кетай йироқ-йироққа.
Уксиганда маъюс кўнглин юпата олсин,
Букилганда айлансин ул ҳасса таёққа.

Қуш кўзидай булоғига лаб босаркан жим,
Қорайишдан асрай унинг тоғида қорни.
Гирди капалаги бўлсин менинг бир жоним
Ўзбекистон аталмиш у онаизорнинг.

Бирин қушдай дунё сари равона қилсам —
Кулгу-кўз ёшлар оралаб тинмай чарх урсин.
Бири эса она қушдай, митти ўғилчам —
Ҳали ҳуркак каптаримни етаклаб юрсин.

Бири қўрқмас Мансанадай Кубада юриб
У қуласин ҳақиқатга қазишганда чоқ.
Корваланнинг онасига айлансин бири —
Қамоқ эшигидан кетмай худдики арвоқ.

Бири кетсин Чили билан қўшилиб куйиб,
Жаллод омон топмасин сўнг куюк исидан.
Асрга қарғиш бўлиб юрсин қоп-қора кийиб.
Неруданинг бева қолган Матильдасидай.

Камлик қилаётир менга, бир жон камдир, кам.
Бу — дунёнинг қай бурчидир ўтдалигидан.
Қайда кўз ёш, қайдадир қон, сен гоҳ хотиржам
Уяласан гоҳо жонинг битталигидан.

Қайда эдинг, қайда эдинг тоқатларим, тоқ,
Асрим жароҳати яра очади танда.
Сен қайдадир бор эдинг-ку, жафокаш ўртоқ,
Қотил қўллар Альендени бўғизлаганда.

Мингга бўлай, мингга бўлай, бўлолмай толдим,
Ёлғизгина бу жонни мен қўяй қаерга.
Шундан кейин мен дунёга сиғишмай қолдим,
Шундан кейин кукун-кукун тўкилдим шеърга.

10. IX. 1976 йил.

* * *

Дўстим аравасин ҳайдайди,
Дейман, тўхтат, дам олайлик, ҳой.
У «кўр, ёмғир ёгяпти,— дейди,—
Тез кетайлик йўл бўлмасдан лой».

Худди шундай умр аравамни
Отларига ҳеч бермасдан дам,
Отганимча елкадан ғамни,
Қўшиқларим куйлайман хуррам.

Қушча янглиғ талпинади тан,
Қолгунча то отларим толиб,
Қуёш, ойн ёруғ порлаган
Бир манзилга етиб олай деб.

Уринаман, умримнинг кузи,
Қиши келмай ёмғирли, қорли.
Кўкламдаёқ ёришиб юзим
Савлат тўкиб юрсам виқорли.

Талпини, талпини кўклам борнда,
Юриш мушкул қиш қорларнда.

24. IV. 1974 йил.

МАНЗАРА

Юксакликда чўққи хаёл суриб туради
Пастда одам шошилади, шошилади сой.
Шамол шўх боладай ўзин ҳар ён уради,
Қуёш ботар, чапак чалиб кўкка чопар ой.

Шохларини маъюс эгиб кўкимтир нурда
Ҳар он қайтмас сувлар билан хайрлашади тол.
Бир мен каби ҳайратда бу югур-югурга
Тикилганча чўққи суриб туради хаёл.

20. V. 1975 йил.

ҲАМҶИШЛОҚЛАРИМ

Сизни соғиняпман кўзим қароқлари,
Ҳамқишлоқларим!
Сизга сиғиняпман кўнглим чироқлари,
Ҳамқишлоқларим.
Сиз кетмасин десангиз мени
Тоғ мисол нураб
Қароқларим,
Тортмангиз хира!

Шу қароқлар бўлди менга кўз,
Шу қароқлар тил.
Қарздормиз улардан бесўз,
Эй, мастона дил!
Отларининг қулоқлари орасидан шўх
Беҳишт шамоли
Эсган шамол мисол чавандозларим
Сиздан бир нафас ҳам айрилганим йўқ.
Қаҳратонда ҳам
Кўнгли ёзларим!

Ҳамон, кечқурунлар чаңгли кўчалар
Туёқ дупурлари, мол билан тўлса.
Болалар чопарми кўтариб таёқ
Болакайлар таниш,

Шу йил ва ё шу ой туғилмаган бўлса,
Уларни танийман бир кўришданоқ.
Бу Санамнинг қизи, бу Султонники,
Аралашиб чопар менинг ҳам ўғлим.
Уларнинг жавдироқ кўзларига кўз тикиб
Ёришиб кетади, ёришиб кўнглим!

Қўлни тизга уриб қаҳ-қаҳ отган чоғи
Соқоли селкиллаб қийқирган чоллар,

Мева тугаётган, қийғос гул бутоғи —
Кўҳна боғлардаги жажжи ниҳоллар.

Юзи қизғиш, олча гуллари тусида,
Хуркак кўзларида ийманиш, ҳадик.
Келинчак юради қайнота кўзига,
Қайнона кўзига қарай олмай тик.

Қозиқда отамнинг сирдош, саман оти
Отам кетгач у ҳам чўкаётгани,
Айвонда онамнинг хаёлларга ботиб,
Арқоқ қоқиб ўрмак тўқиётгани.

Тағин енгил тортиб, илиқ кўкламги кун
Мен учун ўсмалар эккан дамлари,
Кўзойнагин тақиб укам оти учун
Шошиб эгар-жабдуқ тиккан дамлари...

Булар
Ўчмас тамға мисол дилимга босилган.
Парвона айлаган она қишлоққа,
Гўдаклик чоғданоқ
Дилимда саноқсиз қўшиқлар ёзилган,
Энди кўчирыпман мен уни оққа.
Сизни соғиняпман ҳамқишлоқларим!

27. IX. 1975 йил.

* * *

Кичик қувонч — у — шонларим
Ўзи юриб келмади.
Ожиз титраган онларим
Ким дер мени: «сўлмади».

Кимдир қуёш юзин тўсса,
Армонларда сўлган мен.
Қирда гиёҳ бўйин чўзса,
Кўм-кўк гиёҳ бўлган мен.

Уйда куйлаш бўлмай тақдир,
Дала, тузда куйладим.
Юксак-юксак тоғлардадир
Чаппар урган куйларим.

Бу чарх урган куйларим гоҳ
Қушларни уйғотдилар.
Гоҳ ғам билан чекишиб оҳ,
Тўлин ойдаё ботдилар.

Куя-куя ярим, бутун
Юрак куйган ой бўлди.
Юрак — бурқсиб кетиб тутун,
Ўқ отилган жой бўлди.

Қушча янглиғ юрак тагин
Яраланди ўқлардан.
Юрак — тинчи йўқ гўдагим,
Бу кун сени йўқларман.

Нур дардида ким бўғриққан,
Ўлган бўлса қон тўкиб.
Бу қон бари сенга оққан,
Сенда қолгандир чўкиб.

Гуноҳсизлар қони балки
Лим-лим тўлиб ҳоритган.
Балки шундан қалқиб-қалқиб
Тез урасан ҳалитдан.

Гоҳ «эх, менга нима», — дерсан
Қўл силтаб нур, зиёга.
Аммо юрак, сен шоирсан,
Сен масъулсан дунёга!

Дунё қалбин тинглаб ҳар дам
Бедор бўлган жон қушим,
Гоҳо беомон дардлардан
Бемор бўлган жон қушим.

Сенга соғаймоқлик даркор
Йил эмас, йўқ кун сайин.
Чўққида ҳам гарчанд қор, қор...
Қўнажаксан сен тайин.

Оёқларинг темирдандир
Танинг темир, жон қушим.
Не темирни емиргандир
Гоҳ разиллик мук тушиб.

Аммо сенга бергай у тан
Емиролмаё тиш билан.
Сен бақувват тортажаксан
Куйлаш билан, иш билан.

Демак, ўқлар тинар бир кез
Дунё олажак ҳордиқ.
Кўксимдаги қуш ҳам тез-тез
Уқ еб қуламас ортиқ.

Турналар учаркан баланд,
Нур ёйиқ у пайтлар мен.
Гуржираган юрак билан
Соғлом қўшиқ айтарман.

У кунларни куйласин най,
Ерни майса беркитсин.
Юрак, сен ҳам тезроқ соғай,
Жароҳатларинг битсин.

22. VIII. 1975 йил.

Онажон-ей, шу кун — шу тун
Отамдан айт, эштай.
Имкон бергил, дилхун-дилхун
Бу юракни бўшатай.

Ой тутилди, қуёш сўнди —
Отам ўлди, дўстларим.
Оҳ, отамнинг сўнгги-сўнгги
«Бўтам»лаган сўзлари.

«Бўтам-бўтам» бўталаринг
Бўзлаб қолди иложсиз.
Сени қайтмас, топмас жойдан,
Излаб қолди иложсиз.

Отаси-ла шодмон юриб
Қизлар олса ҳушимни,
Мен хонага ўзим уриб
Тишга қўйгум тишимни.

Куймасманми мен онамни
Паришонҳол, тоқ кўрсам.
Неваралар «бобожон»лаб
Кўча тўлиб юурса.

Болагинам, бошинг тик тут,
Боргил бувинг ёнига.
У ғамларин қилгай унут —
Боқиб болажонига.

Унутмоқлик керак, унут,
Унутмаслик қийиндир.

Унутмасанг дил бўлмас бут
Ғамлар қилгай куйинди.

Унут, аммо, она, шу тун —
Отамдан айт, эшитай.
Имкон бергин, дилхун-дилхун
Бу юракни бўшатай.

24. X. 1971 йил.

КЕКСА ДАРАХТНИНГ ДЕГАНЛАРИ...

Кўклаётган янги ниҳол — дийдамга чироғ,
Емғир бўлиб гардларингни ўзим ювайин.
Мурғак қаддинг тикларкансан кексайганим чоғ—
Ҳали қўлда экан менинг тириклик найим.
Сени ўпай, юрагимнинг туб-тубида оҳ,
Сендай юлдуз билан ўртоқ, шўх эдим кеча.
Сен сезмайсан гўдаккинам, қуюнларда гоҳ
Титрайман мен бугун шохдан илдизимгача.
Бу — қонуний. Сен ўз туйғу, шавқинг билан

банд,

Сендай яйраб неча кўклам, ёзни кутдим мен.
Бу қуёшли, ойли ерда гоҳ армон билан,
Гоҳ беармон бир умрни яшаб ўтдим мен.
Мен ҳақимда мандан ёшроқ дарахтлар балки —
Бир кун сенинг қулоғингга шундай шивирлар:
«У ой, қуёш билан иноқ яшади балқиб,
Новда, япроғида доим ўйнади нурлар».
Истайманки Сенга етсин фақат шу хабар —
Эслаганда ҳавас билан тортиб қўйгин оҳ.
Билмасаиң ҳам менга ошиқ қанча юлдузлар —
Ойдан тап тортмай тикилиб, қилганин гуноҳ.
Қандай эркин, қудрат билан ёйганман мен шох,
Қийғос, ёниб гуллаганман қайта-қайтадир.
Агар тез нураб кетмаса айтар кекса тоғ —
Агар алаҳсиб, унутмаса офтоб айтади.
Капалагим, кутганларинг келур бўлиб жам,
Озуларинг бажо бўлур шундай ишон, уқ.
Гарчанд бу дунёнинг, ўзи доим бири кам —
Гарчанд дунёда бир зоғи-бедоғ ўзи йўқ.
Бола, шундай эътиқодсиз яшаб бўлмайди,
Ботишини унут, қуёш чиқишига боқ.
У сен билан яшар янги алёрлар айтиб,
Кўклаётган янги ниҳол, дийдамга чироғ!

25. II. 1976 йил.

УЙЌУДАГИ ДУСТ

Умид ниҳолини экдим,
Ундиргунча жафо чекдим,
Умримни йўлингга тикдим,
Уйқудаги дўст.

Уйладимки уйғонарсан
Ҳам менинг каби ёнарсан,
Севганимга инонарсан
Кўрибоқ бесўз.

Ухлаяпсан, тонглар отсин
Сени ғужғон қуш уйғотсин.
Шубҳа дилмас кўлга ботсин
Орзу кулган пайт.

Тонг ҳам отди, турмадингку,
Тушларингга кирмадимми?
Тушда кимни кўрдинг, кимни?
Яширмасдан айт.

Уйғонмайсан ҳамон-ҳамон,
Бош устингда рангим сомон.
Турмоғингга умид тамом
Қоқдим этагим.

Уйқу ўлим билан тенгмиш,
Енгмиш, сени ғафлат енгмиш.
Пайҳон бўлди урганда ниш
Севги куртаги.

Турарсан ҳам чоштгоҳми, туш,
Аммо хонанг бўлгай бўм-бўш.
Танҳо юрак урмагай жўш,
Хира тортар кўз.

Совуққонлик ташлайди тўр,
Уча бошлар дилингда кўр.
Ҳаммасини ғафлатдан кўр,
Уйқудаги дўст.

13. V. 1973 йил.

* *

Эй, курашаётган йигит,
Кўзларингни мендан ол.
Юрагингда гурласин ўт,
Гурлаб сийласин иқбол.

Ақлсизлик қилар юрак,
Хаёлингни бўлмагин.
Рақиб қилмасин чирпирак,
Тирик туриб ўлмагин.

Сен алп бобом бир туёғи —
Алпим руҳи майдонда.
Елканг ерга теккан чоғи
Қиёматдир жаҳонда.

Сени кўргунча мағлуб, хор,
Кўр қилгум мен кўзимни.
Ясаб чилвир сочимдан дор
Осиб қўйгум ўзимни.

Бошқа гапни ортиқча бил,
Бўш келмагин, жон тўрам.
Ғолиб бўлсанг дилим-ку дил,
Келсанг, бергум, жон сўраб...

2. V. 1974 йил.

Планета, тўхта мен сендан туш-
гим келаяпти

Гамлет КАРЧИКЯН

* * *

Хаёлларим пардай тўзгир, бу узун тунда,
Бошим узра савол бўлиб эгилади ой.
Минг, миллион одам сиққан қадим заминда
Нега инсон бир ўзига гоҳ топмас жой.

Яхши-ёмон яшар ахир, яшар тоғу тош,
Яшарлар-ку гоҳ эътироф, эътироз этмай.
Нега олиб кетмоқ истар биргина у бош —
Қай бекатда тушмоқ истар манзилга етмай.

Ким моҳирлик билан чалса бу дунё найин,
Ким дунёни жуда эрта ололса таниб,
Бу дунёнинг кенглигини англаган сайин
Англарми ё бу кенгликка сиғмаётганин.

Одамлар бор кенгми, торми кетар жойлашиб,
Суқилишиб кимларнингдир ҳақли жойига.
Кейин дунё дарёлари кетмасми тошиб,
Ухлар улар сув теккизмай ҳатто пойига.

Бунда улар кирадилар турфа шаклга:
Чўзилишиб арқон бўлар, юмаланиб — тўп.
Баъзан унинг инсонлиги сиғмас ақлга,
Хуллас калом, пасткашликнинг нусхалари кўп.

Майли, булар ўз йўлига, хаёллар суриб
Улуғласин мен кенгликка сиғмаган жонни.
Ўз кичкина қалби билан беором юриб,
Балки оромга элтар ул катта жаҳонни.

Аммо кўллар ҳосил бўлар томчи-томчилаб,
Айнан кўлни кўрмагунча гоҳ бетоқат биз.
Баъзан доно беҳол юрса ақлин қамчилаб.
Уни далли-девонага айлантирамиз.

Ота дунё, бу ўйларни ўзинг ҳал қил, еч,
Болаларинг эҳтиёт қил, ҳар чўпдан, хасдан.
Лоқайд бўлмай шаршаранинг тоза сувин ич,
Билиб-билмай кимдир уни лойқалатмасдан.

Сенда тирик яшамоқнинг шавқ, ҳасрати мўл,
У яшар гоҳо яйраб, гоҳо титраб, увишиб.
Сен бир поезд, огоҳ бўлки сендан силтаб қўл,
Манзилига етмай кимдир кетмасин тушиб...

Менга ҳам ёқмас отага ақл ўргатса қиз —
Ўғит эмас — орзу булар, кўнглингга етсин.
Токи бирорта фарзандинг йўқолмай беиз —
Ҳеч бўлмаса, бир дарахтинг кўкартиб кетсин.

Хаёлларим патдай тўзғир, бу узун тунда...

28. III. 1976 йил.

* * *

Шундай куйлар учаётир дилим торидан
Учгин қушим, учгин дейман, қанот борида.

Имиллаб ҳам бир кун қишга келажаксан дуч,
Учмайин ҳам қанотингдан бир кун кетар куч.

Ерда, кўкда бўлсин, бордир ризқинг туз ва бол
Уч, қудратли икки қанот бўлмасин увол.

Кўряпман қулоғи бор-у, дили карларни
Икки кескир қанот билан судралганларни.

Мен қўрқаман, судралганлар тортмасин деб эш,
Тошбақа ҳам, сор бургут ҳам ахтаради хеш.

Тошбақадай имилламай хор-хас гардида
Булутларга тўш ур,— дейман, бургут ортидан.

Ўтсанг кўрмай оппоқ булут, осмон тусини,
Мен йўқларман: «Бевақт ўлган қушим» деб сени.

26. I. 1975 йил.

МИНГЛАРНИНГ САФИГА

Менинг шўх юрагим — ишқибоз юрагим
Толиққан кўринар суръатли шу соат
Ва лекин одатдир шамолдай юрмагим,
Сокин яшамоққа бўлмади ҳеч тоқат.

Терим машинаси елканли кемадай
Лола қистиргандай ўтиргичига.
Ишқибоз юрагим бошида чалар най
Тан бериб лоладай қизнинг кучига.

Бункерлар ҳосилга тўлиб бораркан шан,
Ёришиб бораркан дала осмони.
Уйлайман уст-бошим тортмоқда-ю башанг,
Бутун бўлмоқдадир емоққа ноним.

Увоқни тергандай олурман битталаб
Гоҳ сархуш, гоҳ чарчоқ кўзим тиндирар.
Мен ахир бу ердан барака, қут талаб,
Қўлларим чигитдан ризқ-рўз ундирар.

Бир ўзим учунми, нимадир ўз қурбим,
Менсиз ҳам чайқалар ҳосилдан ўнгу сўл.
Мен минглар қўлида енгилмас куч кўрдим,
Мингларнинг биридир мендаги чайир қўл.

Ва юрак менинг шу ишқибоз юрагим
Минг қалбдан биридир, шул сабаб хавфим йўқ.
Мингларнинг шамолдай чарх уриб юрмаги
Толиққан юракни салгина қилар тўқ.

Ва лекин самога, кўпчиган булутдай
Хирмонлар қаддига ишқибоз юрагим.
Гўдакдай тобланган иш номли бир ўтда
Ҳануз ҳам шу ўтга ишқи рост юрагим.

Унинг-чун толиқмоқ бир фурсат, ўтадир,
Бу фурсат ташаккур, мингларга ташаккур.
Мингларнинг қўшиғи осмонни тутадир
Улардан куч олиб, қайтадан бўлиб жўр.

Ишқибоз юрагим чоғланар бу сафга,
Боғланар, бир умр боғланар.

28. XI. 1974 йил.

ЯНГИ УНГАН МАЙСА...

Янги униб чиққан майсани кўриб
Юрагимга янги тугёнлар кирди.
Бошида қолдим мен хаёллар суриб,
Бошида бошимда минг ўй чарх урди.

Янги унган майса!

Турардим туйиб!

Дилимнинг қувончу титроқларини.
Чақалоқ онаси янглиғ мен суйиб —
Ўпдим унинг мурғак япроқларини.

Унга ҳам қувонч, ҳам дўллари ёғур —
Дуч этиб юксаклик, гоҳо пастликка.
Гоҳо танитай ҳам очарлар бағр —
Гоҳ таниб, оларлар танимасликка.

Бизлар танимоқни истамасак гар
Шуъла эмас, доғлар кўрамиз ойда.
Кўнглимизда ётган сўқир сезгилар
Фарқ эта билмайди гавҳарни лойдан.

Ўз майда ташвишлар билан доим банд —
Иглай олмайсиз гоҳ чақнаган нурни.
Бир пайт эски, лоқайд нигоҳлар билан
Йўқотиб қўямиз янги сурурни.

Дарвоқе бу майса, ҳа, янги майса —
Қуёш, уни ўзинг ардоғингга ол.
Дейман бу гўдакнинг умри узайсин —
Гуркираб ўссин у, билмайин завол.

Эй Сиз, чақноқ кўзлар тортмангиз хира,
У сўзлар янги бир дунё эртагин.
Таний олинг қандай тоза, бокира —
Бу таниш — кўклатсин майсани тагин.

Бир зум суронларин тиндирсин-да жим,
«Хуш келдинг», деб унга эгилсин олам.
Энди тетапоя бўлган гўдагим,
Янги унган майса, болажон, салом!

7. III. 1976 йил.

К И Й И К Л А Р

Биз бир тоғнинг кийиклари
Қаттиқликда тошлармиз.
Чопаркан қоялар сари
Енгил уча бошлармиз.

Биз бир тоғнинг кийиклари
Тоғ гулидай ёввойи.
Кўп гўзалдир уфқдан нари —
Оқ чўққилар ғаройиб.

Биз бир тоғнинг кийиклари
Бири қувган бирини.
Нондай суйиб ўпгай бари
Оёқ қўйган ерини.

Биз бир тоғнинг кийиклари
Қолмайлик, деб чоҳида —
Кетиб сайёҳлардан нари
Беркинурмиз гоҳида.

Биз бир тоғнинг кийиклари
Тоғда бизнинг ризқу рўз.
Учсак дилдан ҳасрат арир —
Майли қуёш, майли муз.

Биз бир тоғнинг кийиклари
Тошларда шавқ-оҳимиз.
Ғам йўқ, туёқ қорни ёриб,
Нурда ёнса шохимиз.

24. XII. 1975 йил.

ЕЛКАН

Уммон сари елкан кетди,
Аммо ортга қайтмади.
Куйи унинг қайда битди,
Ҳеч ким келиб айтмади.

Айтмадилар ўтди кун, ой,
Йўқ елканнинг дараги.
Қайга ғойиб шиддат, чирой,
Елкан — мардлар юраги.

Бир мақсад, деб тун-кун юриб
Улар азоб чеккандир.
Аро йўлда бўрон туриб,
Балки сувга чўккандир.

Балки йўлда адашгандир
Тўфонларда саргардон.
Қарғамаса машъум тақдир,
Балки қайтар бирор он.

Қайтмаса ҳам эзмас армон,
Янграр юрак нидоси.
Бир мақсадга фидойи жоң,
У бир мақсад фидоси.

2. III. 1974 йил.

* * *

Оқил оға¹ ақлингизга
Бунча ҳам тан бермадим.
Сиз курашни қиялпсиз-ку,
Кўнглингизнинг эрмаги.

Нечун тенгни тенги билан
Туширмайсиз майдонга.
Кимни сийлаб пасту баланд,
Кимни қўйиб армонга.

Мурти энди сабза урган
Жавдираган шу полвон,
Тенгми наъра тортиб турган
Шу давангир, девсимон —

Паҳлавонга. Чиқарган от,
Лек билмас ор номус не?
Болакайни йиқитиб шод,
«Рақибимни енгдим», деб.

Бугун яшнар, эрта сўлиб
Бу хил полвон юз тубан.
Турмасангиз холис бўлиб,
Майдон аро — Сиз тубан.

2. V. 1974 йил.

¹ Оға — полвонларни танлаб курашга туширувчи.

ОЛДИНГИЛАР

Гўдак илк бор ташлади одим,
Узоқ умр, йўл тилаб унга,
Боқарканман мен сабоқ олдим,
Гувраниши «Олдга, олдинга».

Жангчиларга ўнғай келди тун.
Ярим кеча. Отишма тинган.
Тепаликни забт этмоқ учун,
Ташландилар олдга, олдинга.

Орқа тупроқ қавми, хеш-хушти,
Ҳар қаричи тенгдир олтинга.
Ва капитан юз тубан тушди —
Кўксин тутиб олдга, олдинга.

Чавандозлар чопар, суриб от,
Парво қилмай ботгувчи кунга.
Чавандоздай от сурар ҳаёт,
Қийқириғи «олдга, олдинга».

Отлиқ, яёв чалиб умр найин,
Мен ҳам олдга қараб учаман.
Толе қўллаб бир кун бахт майин,
Олдингилар билан ичаман.

18. VIII. 1974 йил.

ЮРАГИМГА

Ёмғир бўлиб ёғиламиз биз,
Шамол бўлиб шошқин эсамиз.
Кўклам бўлиб кимга очиб юз,
Пичоқ бўлиб кимни кесамиз.

Маъсум, апоқ-чапоқ ким билан —
Кетажакмиз кўнгил тўқ бўлиб.
Кўтарамиз кимнидир баланд,
Кимга санчиламиз ўқ бўлиб.

Яшарканмиз осмон остида
Бунинг бари бизга келур дуч.
Сен додламай менинг дастимдан
Нимжон юрак, топа олгин куч.

Биламан, сен гулдай нозиксан,
Фақат гуллик этмас мени шод.
Юксакларга уча ол тик сан,
Пайдо қилиб темирдан қанот.

Яшамоқда кўпдир сафо, дард,
Дамлар келар тошни емиргай.
Сен гулдайин узилмасдан шарт,
Пайт келдими, айлан темирга!

Қайси бир дам патдай тўзийсан,
Ола олгин қайта йиғилиб.
Алангада мисдай қизийсан.
Гуллингдан қайта туғилиб.

Ўзингники ўзингда доим
Сен онадан туғма, нозик гул.
Аммо турсанг назокатли, жим,
Баъзан ном қўйишар сенга «гўл».

Бу асрда гўллик ўзи кам,
Темирликни эт ўзингда жам!

18. XII. 1974 йил.

МУНДАРИЖА

Ўзбекистон	5
Бобо қуёш	8
Юрак ёнар	10
Бутоқ	11
Шунчаки	12
Ховлилар	13
Фикр	15
Сиз ҳақингизда ўйлаганларим	16
Мен шу тупроқ куйчисман	19
Тақдир ҳаёт бердинг олтин	20
Мен ўзимнинг кўзим билан кўрмоқ истайман	21
Ут билан ўйнашиб қорда, ёмғирда	23
Олқишлашинг керак	24
Юртимга	26
Шошма қуёш	28
Биз олмамиз	29
Ўртоқларим	30
Юлдузларим	32
Наврўз	33
«БAM хотиралари»дан	
Байкал-Амур магистрали	36
Қаҳрамонлик	37
Инсон	39
Бизнинг қўшиқ	40
Майлига бошимни ҳам қилсин кадар	40
Хавас, нафрат, орзу, умид қоришиб	41
Бир ҳикматни англадим	42
Ғурур	44
Ўйлар	45
Қўмсаш	47
Оқ олмалар пишганда	48
Китобларим	50
Чеварамга ёзганларим	51
«Сизга» туркумдан	
Муҳаббат	54
Қаро кундан дилни топган	54
Сизга ишқим, Сизга қарғишим	55
Бир мактуб сизгари хотирамни мен	56
Мен сиздан сўрайман бу кеч кечирим	57
Тан оламан дил, қўлимдан кўп нарса кетди	57
Хотира	58
Хайр энди	58

Сиз топмишим, йўқотмишиммас	58
Уз эгик бошимни кўтармай туриб	59
Қайдан ҳам йўлимда келгандингиз дуч	59
Ажралшдик, кўтар бошинг	60
Мен Сизни алдашни кўрмайман раво	60
Кечаги кун	61
Мен кетиб бораман	62
Оштоқ қор, оппоқ қор олиб жоп	62
Ишонинг, кўзимни то тупроқ босиб	63
Чиллада иссиқ қор қаердан пайдо	63
Қайларгадир ёзган эдим, исмиингни Сенинг	64
Биринчи гал у тошқинди	65
Алвидо денг, алвидолар айттинг	66
Аёлга қасида	67
Нозикгулга айтганларим	68
Қ а ш қ а д а р ё д а	70
Уқ ҳақида олти шеър	
Йўқ, мен сөг қалб билан куйлаганим йўқ	71
Онам эгиллиб нақ камон	71
Ошқор айтганларининг кўксин-бўлсин тоғ	72
Узгаларга омад тилайман бу чоқ	72
Алдаган ишончдир сенга теккан ўқ	72
Яна у кўксимга учар худди ўқ	73
Шеъримга	74
Бир жопимни	75
Дўстим аравасин ҳайдайди	77
Маизара	78
Ҳамқишлоқларим	79
Кичик қувончу-шонларим	81
Онажон-ей, шу кун, шу тун	84
Кекса дарахтни деганлари	86
Уйқудаги дўст	87
Эй курашаётган йигит	89
Ҳаслларим пардай тўзгир	90
Шундай куйлар учаётир	92
Мингларнинг сафига	93
Йиги унган майса	95
Кийиклар	97
Елкан	98
Оқил оға, ақлингизга	99
Олдингилар	100
Юрагимга	101

Х 87

Худойбердиева Халима.

Бобо қуёш. Шеърлар. Т., «Ёш гвардия», 1977.
104 б.

Худайбердиева Халима. Чистый свет солнца. Стихи

Ўз2

На узбекском языке
Халима Худойбердиева
ЧИСТЫЙ СВЕТ СОЛНЦА

С т и х и

Издательство «Ёш гвардия» — Ташкент — 1977

Редактор Шамси Одил
Рассом А. Фуломов
Расмлар редактори Э. Валиев.
Техн. редактор Г. Аҳмаджанова.
Корректор М. Тоиров

Теришга берилди 15/IV-77 й. Босишга рухсат этилди
23/IX-77 й. Қоғоз № 1. Формати 70×90¹/₃₂. Босма листи
3,25. Шартли босма листи 3,8. Нашр листи 3,01. Тиражи
10.000. Р—09638.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети «Ёш гвардия»
нашриёти. Тошкент, Навоий кўчаси, 30. Шартнома
№ 15-77. Баҳоси 40 т.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг нашриётлар,
полиграфия ва китоб савдоси ишлари бўйича давлат коми-
тетининг 2- босмахонасида босилди. Янгийўл, Самарқанд
кўчаси, 44. Заказ № 215.